

รายงานการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี
ตามกลุ่มชุดดิน จังหวัดพะเยา ปีการเพาะปลูก 2564/65

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ ศก.05/2565

รายงานการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจ
ข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน จังหวัดพะเยา
ปีการเพาะปลูก 2564/65

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญตารางภาคผนวก	(6)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน	1-1
1.4 สถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-1
1.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน	1-2
1.7 วิธีดำเนินงาน	1-2
1.8 นิยามศัพท์	1-5
1.9 ผู้ดำเนินงาน	1-7
1.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	1-7
บทที่ 2 สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวนาปี	2-1
2.1 สถานการณ์ปี 2564	2-1
2.2 แนวโน้มปี 2565	2-5
บทที่ 3 ภาวะเศรษฐกิจและสังคม	3-1
3.1 ข้าวหอมมะลิ	3-1
3.2 ข้าวเจ้า	3-8
3.3 ข้าวเหนียว	3-14
บทที่ 4 ภาวะการผลิตข้าวนาปี	4-1
4.1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตข้าวนาปี	4-1
4.2 การใช้ปัจจัยการผลิตข้าวนาปี	4-13
4.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี	4-20
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	5-1
5.1 สรุปผลการศึกษา	5-1
5.2 ข้อเสนอแนะ	5-10

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1
ภาคผนวก ก: สถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี	ผ-2
ภาคผนวก ข: การใช้แรงงานในการผลิตข้าวนาปี	ผ-4
ภาคผนวก ค: ลักษณะของกลุ่มชุดดินที่สำรวจข้าวนาปี จำนวน 7 กลุ่มชุดดิน	ผ-16

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1: เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของข้าวนาปี ปี 2560-2564	2-1
ตารางที่ 2-2: อุปสงค์และอุปทานข้าวของไทย ปี 2560 – 2564	2-2
ตารางที่ 2-3: ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของไทย ปี 2560 – 2565	2-2
ตารางที่ 2-4: ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ปี 2560 – 2564	2-4
ตารางที่ 2-5: ภาวะการผลิตข้าวนาปีของจังหวัดพะเยา ปี 2563/64	2-5
ตารางที่ 2-6: เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของข้าวนาปี ปี 2564-2565	2-6
ตารางที่ 2-7: ปริมาณและร้อยละการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ปี 2564/65 รายเดือน	2-6
ตารางที่ 2-8: เปรียบเทียบราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวของไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ปี 2564	2-9
ตารางที่ 3-1: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-1
ตารางที่ 3-2: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-2
ตารางที่ 3-3: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-3
ตารางที่ 3-4: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-4
ตารางที่ 3-5: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-5
ตารางที่ 3-6: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-5
ตารางที่ 3-7: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-6
ตารางที่ 3-8: ทักษะคติของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-7
ตารางที่ 3-9: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-8
ตารางที่ 3-10: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-9
ตารางที่ 3-11: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-10
ตารางที่ 3-12: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-11

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3-13: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-11
ตารางที่ 3-14: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตร ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-12
ตารางที่ 3-15: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-12
ตารางที่ 3-16: ทักษะของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-13
ตารางที่ 3-17: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-14
ตารางที่ 3-18: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-15
ตารางที่ 3-19: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-16
ตารางที่ 3-20: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-17
ตารางที่ 3-21: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-18
ตารางที่ 3-22: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตร ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-18
ตารางที่ 3-23: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-19
ตารางที่ 3-24: ทักษะของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	3-20
ตารางที่ 4-1: สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-3
ตารางที่ 4-2: สภาพการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-4
ตารางที่ 4-3: สภาพการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-6
ตารางที่ 4-4: การกระจายผลผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-9
ตารางที่ 4-5: การกระจายผลผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-10
ตารางที่ 4-6: การกระจายผลผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-12
ตารางที่ 4-7: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-15
ตารางที่ 4-8: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-16
ตารางที่ 4-9: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-19

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4-10: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-24
ตารางที่ 4-11: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-29
ตารางที่ 4-12: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	4-34
ตารางที่ 5-1: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-2
ตารางที่ 5-2: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-3
ตารางที่ 5-3: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-5
ตารางที่ 5-4: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-6
ตารางที่ 5-5: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-8
ตารางที่ 5-6: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	5-9

สารบัญตารางภาคผนวก

	หน้า
ตารางภาคผนวก ก1: รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี จำแนกตามชนิดข้าวและตามกลุ่มชุดดิน จำนวน 172 ตัวอย่าง	ผ-2
ตารางภาคผนวก ข1: การใช้แรงงานคนในการผลิตข้าวนาปี จำแนกตามชนิดข้าว และตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-4
ตารางภาคผนวก ข2: การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตข้าวนาปี จำแนกตามชนิดข้าว และตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65	ผ-10

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน จังหวัดพะเยา ปีการเพาะปลูก 2564/65 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี และ (2) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า

1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ มีอายุเฉลี่ย 57 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.03 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเองร้อยละ 71.17 และร้อยละ 25.00 มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา เป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด ปัญหาด้านการเกษตรที่สำคัญอันดับแรกคือ ราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐคือ ประกันรายได้เกษตรกร สำหรับทัศนคติของเกษตรกร ร้อยละ 96.74 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวหอมมะลิ สภาพการผลิตเกษตรกรมีเนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย ระหว่างช่วง 6.00 ถึง 13.88 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย ระหว่างช่วง 367.78 ถึง 884.21 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต ระหว่างช่วง 3,332.09 ถึง 8,010.94 บาทต่อไร่ ผลผลิตที่ได้เกษตรกรจำหน่ายด้วยการขาย ซึ่งส่วนหนึ่งเพื่อบริโภคและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ มีต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิทั้งหมด ระหว่างช่วง 3,710.61 ถึง 4,750.56 บาทต่อไร่ เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุนพบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด ระหว่างช่วง 967.88 ถึง 3,823.75 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 1.26 ถึง 1.91 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน ระหว่างช่วง 253.16 ถึง 637.00 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 0.84 ถึง 0.93 แสดงให้เห็นว่าไม่ควรลงทุน

2) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า มีอายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเองร้อยละ 84.15 และทั้งหมดมีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา เป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด ปัญหาด้านการเกษตรที่สำคัญอันดับแรกคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด สำหรับทัศนคติของเกษตรกรทั้งหมดไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวเจ้า สภาพการผลิตเกษตรกรมีเนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.50 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 1,021.54 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 7,722.84 บาทต่อไร่ ผลผลิตที่ได้เกษตรกรจำหน่ายด้วยการขายทั้งหมด มีต้นทุนการผลิตข้าวเจ้าทั้งหมด 5,687.79 บาทต่อไร่ เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,035.05 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.36 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน

3) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว มีอายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.01 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเองร้อยละ 77.51 และร้อยละ 86.36 มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา เป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด ปัญหาด้านการเกษตรที่สำคัญอันดับแรกคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด สำหรับทัศนคติของเกษตรกรร้อยละ 97.18 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวเหนียว สภาพการผลิต เกษตรกรมีเนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย ระหว่างช่วง 2.00 ถึง 10.50 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย ระหว่างช่วง 309.52 ถึง 837.50 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต ระหว่างช่วง 2,315.21 ถึง

6,264.50 บาทต่อไร่ ผลผลิตที่ได้เกษตรกรจำหน่ายด้วยการขาย ซึ่งส่วนหนึ่งเพื่อบริโภค และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ มีต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวทั้งหมด ระหว่างช่วง 3,788.78 ถึง 4,680.37 บาทต่อไร่ เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด ระหว่างช่วง 449.62 ถึง 1,602.68 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 1.10 ถึง 1.34 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน ระหว่างช่วง 1,236.86 ถึง 1,567.40 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 0.60 ถึง 0.70 แสดงให้เห็นว่าไม่ควรลงทุน

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทน จำแนกเป็น

4.1) ทางด้านการผลิต จากการศึกษาปัญหาอันดับแรกของเกษตรกรคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง จึงควรมีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำและหรือส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรแปลงใหญ่

4.2) ทางด้านการตลาดและราคา จากการศึกษาเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในลักษณะแบบอิสระ และมีปัญหาอันดับแรกคือ ราคาผลผลิตตกต่ำ จึงควรมีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำและหรือส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรพันธสัญญา

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นระบบที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการเกษตร แผนที่กลุ่มชุดดินของการปลูกข้าวนาปี (Zoning ดิน น้ำ พืช) ปัจจัยการผลิต พื้นที่ในและนอกเขตชลประทาน แหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน Cropping Pattern และ Cropping Requirement โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำเป็นแผนที่รายจังหวัดจากข้อมูลขอบเขตการปกครอง การใช้ที่ดินในปัจจุบัน พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ พื้นที่ตามกลุ่มชุดดินกับพืชเศรษฐกิจรายชนิด ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการด้านการเกษตรของไทย ให้เกิดความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน แต่เนื่องจากปัจจุบันระบบแผนที่เกษตรฯ ยังขาดการแสดงผลการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรและผลตอบแทนการผลิตพืช จึงทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาที่ดินกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ในการดำเนินโครงการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตร โดยมีโครงการนำร่องสินค้าเกษตรข้าวนาปี มาจัดทำแบบจำลองและนำข้อมูลแสดงผลในระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตล่วงหน้าได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายให้จัดทำเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูลพืชเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีตามกลุ่มชุดดิน เพื่อใช้ในแบบจำลองการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรและผลตอบแทนการผลิตพืช ซึ่งจะประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามนโยบายภาคการเกษตรของรัฐ และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี
- 2) เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน

1.3 ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ธันวาคม 2564 ถึง 30 กันยายน 2565

1.4 สถานที่ดำเนินงาน

พื้นที่อำเภอเมือง แม่ใจ ดอกคำใต้ จุน เชียงคำ เทิง และอำเภออุ้งหา จังหวัดพะเยา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เป็นข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน
- 2) ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน ไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแผนพัฒนาการเกษตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ลดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

3) เกษตรกรผู้สนใจสามารถนำข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดินไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการปลูกพืช

1.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

- 1) แบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจและสังคมพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี
- 2) แผนที่สภาพการใช้ที่ดินและพื้นที่ดินที่มีความเหมาะสมทางกายภาพ มาตรฐาน 1: 25,000 แผนที่ภูมิประเทศ มาตรฐาน 1: 50,000
- 3) เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS)
- 4) แอปพลิเคชัน Agri-Map Mobile

1.7 วิธีดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสำรวจ รวบรวมข้อมูล ออกแบบ และจัดทำเครื่องมือการเก็บข้อมูล วางแผนการปฏิบัติงาน รวมทั้งประสานขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยสามารถจัดประเภทข้อมูลได้ 2 ประเภท คือ

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 172 ตัวอย่าง (รายละเอียดภาคผนวก ก)

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาอ้างอิงและประกอบการศึกษา

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Microsoft Excel) และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) แสดงผลเป็นค่าร้อยละและหรือค่าเฉลี่ย แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์สถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี แยกตามชนิดข้าว 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

3.2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน แยกตามชนิดข้าว 3 ชนิด ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว โดยวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมาเป็นค่าเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่หรือต่อพื้นที่ 1 ไร่ ได้แก่

(1) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่

ต้นทุนรวมทั้งหมด (Total Cost: TC) เป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต โดยรวมต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ การคำนวณต้นทุนรวมมีวิธีการดังนี้

ต้นทุนรวมทั้งหมด = ต้นทุนผันแปร + ต้นทุนคงที่

$$TC = TVC + TFC$$

ต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost: TVC) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ค่าใช้จ่ายประเภทนี้ เกษตรกรสามารถเพิ่มหรือลดได้ในช่วงระยะเวลาการผลิตพืช ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะการใช้จ่าย ดังนี้

ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปเป็นเงินสด ในการซื้อหาวัสดุปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีต่าง ๆ ค่าแรงงานคน ค่าแรงงานเครื่องจักร ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร และค่าขนส่งผลผลิต ฯลฯ

ต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรที่เกี่ยวข้องกับค่าแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยการผลิตของตนเอง ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ฯลฯ ที่ได้มาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่นำไปใช้ประกอบในการผลิต ซึ่งได้ประเมินค่าออกมาเป็นตัวเงิน

การคำนวณต้นทุนผันแปรมีวิธีการคำนวณดังนี้

ต้นทุนผันแปร	=	ค่าใช้จ่ายในการเตรียมดิน + ค่าใช้จ่ายในการปลูก + ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา + ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว + ค่าขนส่ง + ค่าวัสดุปัจจัยการผลิต + ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร + ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้
ค่าใช้จ่ายในการเตรียมดิน	=	ค่าไถตะ + ค่าไถคราด + ค่าไถพรวนดิน
ค่าใช้จ่ายในการปลูก	=	ค่าหว่านเมล็ดพันธุ์ + ค่าใส่ปุ๋ย + ค่าถอนกล้า + ค่าปักดำ
ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา	=	ค่าสูบน้ำ + ค่าใส่ปุ๋ย + ค่าฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดวัชพืช + ค่าฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช + ค่าฉีดพ่นสารเร่งการเจริญเติบโต
ค่าใช้จ่ายในการเก็บเกี่ยว	=	ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว + ขนย้าย + สี
ค่าวัสดุปัจจัยการผลิต	=	จำนวนวัสดุปัจจัยการผลิตที่ใช้ × ราคา
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	=	(ต้นทุนผันแปรเงินสด - ดอกเบี้ยเงินกู้) × อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

ต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost: TFC) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่เกษตรกร ถึงแม้จะไม่ได้ทำการผลิตพืช เนื่องจากค่าใช้จ่ายประเภทนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตพืช ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของการใช้จ่าย ดังนี้

ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ที่ผู้ผลิตได้จ่ายออกไปจริงเป็นเงิน ได้แก่ ค่าภาษีที่ดิน และค่าเช่าที่ดินที่ใช้ในการปลูกพืช

ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงินเป็นเพียงค่าใช้จ่ายจากการประเมินเท่านั้น เพราะเกษตรกรนำเอาปัจจัยการผลิตของตนเองมาใช้ในการผลิต ได้แก่ ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ทางการเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร

การคำนวณต้นทุนคงที่มีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ต้นทุนคงที่} &= \text{ค่าใช้ที่ดิน (หรือค่าเช่าที่ดิน)} + \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ทางการเกษตร} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร} \\
 \text{ค่าใช้ที่ดิน} &= \text{จำนวนที่ดินที่เป็นของตนเอง} \times (\text{ค่าเช่าเฉลี่ยต่อฤดูกาลผลิต} - \text{ค่าภาษีที่ดิน}) \\
 \text{ค่าเช่าที่ดิน} &= \text{จำนวนที่ดินเช่า} \times \text{ค่าเช่าเฉลี่ยต่อฤดูกาลผลิต} \\
 \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ทางการเกษตร} &= \frac{\text{มูลค่าทรัพย์สินที่ซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน (ปี)}} \\
 \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร} &= \left[\frac{\text{มูลค่าทรัพย์สินที่ซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2} \right] \times \left[\frac{\text{ช่วงเวลาการผลิต}}{12} \right] \times \text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้}
 \end{aligned}$$

(2) การวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน ประกอบด้วย ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด

การวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุนมีวิธีการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด} &= \text{ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมดกับต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด} \\
 \text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร} &= \text{ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมดกับต้นทุนผันแปรทั้งหมด} \\
 \text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด} &= \text{ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมดกับต้นทุนทั้งหมด}
 \end{aligned}$$

(3) การวิเคราะห์ความคุ้มค่า (ความเป็นไปได้) ทางเศรษฐศาสตร์เป็นการวิเคราะห์ทางการเงิน (Financial Analysis) หมายถึง ขบวนการที่นำมาใช้ในการกำหนดหรือวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ของการลงทุนในโครงการหนึ่งหรือเพื่อใช้เปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรระหว่างโครงการลงทุนที่มีโอกาสเลือกตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป (สมศักดิ์, 2531) ใช้หลักการวิเคราะห์ ดังนี้ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit-cost Ratio: B/C Ratio) เป็นเกณฑ์วัดประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) และเปรียบเทียบผลได้หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนว่าเป็นสัดส่วนเท่าไร เมื่อเทียบกับเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการลงทุน กล่าวคือเป็นการเปรียบเทียบมูลค่าของผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตพืชกับค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทั้งหมด ขนาดของ B/C Ratio ที่ได้จะมีค่าเท่ากับ 1 มากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 1 ก็ได้ ค่าที่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพของทุน

ที่ใช้ กล่าวคือ B/C Ratio แสดงให้ทราบว่าจำนวนเงิน 1 หน่วยที่ใช้เพื่อการลงทุน (ต้นทุน) ให้ค่าปัจจุบันของผลตอบแทนเท่ากับเท่าไร และหลักเกณฑ์การตัดสินใจพิจารณา จากค่า B/C Ratio ถ้ามีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 จึงจะคุ้มค่ากับการลงทุน และไม่ควรลงทุนเมื่อ B/C Ratio มีค่าน้อยกว่า 1

4) การเสนอรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจในภาคสนาม ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเขียนรายงานการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดินจังหวัดพะเยา ปีการเพาะปลูก 2564/65 เพื่อนำเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.8 นิยามศัพท์

เกษตรกร	หมายถึง	เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินาปีหรือข้าวจ้านาปีหรือข้าวนีวนาปี
ครัวเรือน	หมายถึง	ครัวเรือนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลินาปีหรือข้าวจ้านาปีหรือข้าวนีวนาปี
1 วันทำงาน	หมายถึง	8 ชั่วโมงทำงาน
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	หมายถึง	มูลค่าของผลตอบแทนจากกิจกรรมที่สูญเสียโอกาสไปในการเลือกทำกิจกรรมอย่างหนึ่งใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ให้แก่ลูกค้าชั้นดี ร้อยละ 6.50 บาทต่อปี
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร	หมายถึง	การคิดค่าใช้จ่ายที่ประเมินขึ้นจากการเอาทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น เครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร เป็นต้น มาคิดค่าเสียโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนจากการนำอุปกรณ์การเกษตรไปใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งในการประเมินค่าเสียโอกาสนั้นใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ให้แก่ลูกค้าชั้นดีร้อยละ 6.50 บาทต่อปี
โฉนด	หมายถึง	หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับรองถูกต้องตามพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายใช้ในปัจจุบัน (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)

น.ส.3/น.ส.3ก	หมายถึง	หนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ดินและสามารถนำไปใช้ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การจำนอง ขายฝาก โอน เป็นต้น แต่ต้องรอประกาศภายใน 30 วัน สำหรับ น.ส.3 และไม่ต้องรอประกาศสำหรับ น.ส.3ก (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)
ส.ป.ก.4-01	หมายถึง	หนังสือแสดงสิทธิการทำประโยชน์เพื่อการเกษตร ตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินที่ออกให้โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (ส.ป.ก.) ซึ่งเกษตรกรมีสิทธินำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ แต่ไม่มีสิทธิที่จะนำไปขายหรือยกให้ผู้อื่น เว้นแต่จะตกทอดเป็นมรดกให้ลูกหลาน เพื่อทำการเกษตรเท่านั้น (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2557)
ค่าใช้ที่ดิน	หมายถึง	ค่าใช้ที่ดินที่เป็นเงินสดคือ ค่าเช่าที่ดินตามสัญญา และค่าใช้ที่ดินที่ไม่เป็นเงินสดหรือราคาประเมินคือ ค่าเสียโอกาสของที่ดินที่เป็นของตนเองที่ใช้ทำการปลูกข้าวนาปี
เกษตรแปลงใหญ่	หมายถึง	โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นหนึ่งในโครงการสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกัน ทำให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน 2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น
เกษตรพันธสัญญาหรือ คอนแทรคฟาร์มมิ่ง (contract farming)	หมายถึง	ระบบการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ หรือการเพาะปลูกพืชที่มีการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าระหว่างฝ่ายเกษตรกรหรือเจ้าของฟาร์มกับคู่สัญญาคือ “ผู้รับประกัน” ซึ่งมักเป็นบริษัทเอกชนที่สัญญาว่าจะซื้อผลผลิตคืนจากอีกฝ่ายในราคาที่ตกลงกัน ตั้งแต่ต้นเรียกว่า “ราคาประกัน”

1.9 ผู้ดำเนินงาน

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร

1.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 2

สถานการณ์และแนวโน้มการผลิตข้าวนาปี

2.1 สถานการณ์ปี 2564

1) ประเทศไทย

1.1) การผลิต (ตารางที่ 2-1)

ข้าวนาปี ปี 2559/60 – 2563/64 เนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 58.65 ล้านไร่ ผลผลิต 25.24 ล้านตัน ในปี 2559/60 เป็น 62.44 ล้านไร่ ผลผลิต 26.42 ล้านตัน ในปี 2563/64 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.59 และร้อยละ 0.57 ต่อปี ตามลำดับ เนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นเนื่องจากในปี 2559/60 – 2560/61 มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ ประกอบกับภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง และราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่เคยปล่อยว่างไว้ สำหรับผลผลิตต่อไร่ ลดลงจาก 430 กิโลกรัม ในปี 2559/60 เหลือ 423 กิโลกรัม ในปี 2563/64 หรือลดลงร้อยละ 1.01 ต่อปี เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกใหญ่ของประเทศประสบปัญหาภัยธรรมชาติเกือบทุกปี ได้แก่ ฝนทิ้งช่วง และภัยแล้ง ในช่วงที่ข้าวกำลังเจริญเติบโต ส่งผลให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ บางพื้นที่ต้นข้าวยืนต้นตายเสียหายทั้งหมด นอกจากนี้ บางพื้นที่ยังประสบกับปัญหาแมลงศัตรูพืชระบาด ขณะที่บางพื้นที่ได้รับผลกระทบจากพายุ เกิดปัญหาน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ส่งผลให้เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ไม่เต็มพื้นที่ ผลผลิตต่อไร่ที่ได้จึงต่ำ

ในปี 2563/64 มีเนื้อที่เพาะปลูก 62.44 ล้านไร่ ผลผลิต 26.42 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ 423 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2562/63 ที่มีเนื้อที่เพาะปลูก 61.20 ล้านไร่ ผลผลิต 24.06 ล้านตัน และผลผลิตต่อไร่ 393 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.03 ร้อยละ 9.81 และร้อยละ 7.63 ตามลำดับ เนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี จึงจูงใจให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกจากพื้นที่นาที่ปล่อยว่างเมื่อปีที่ผ่านมา และบางส่วนปลูกทดแทนอ้อยโรงงานที่ครบอายุ ส่งผลให้ในภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2-1: เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของข้าวนาปี ปี 2560 - 2564

รายการ	ปี 2560 (ปี 2559/60)	ปี 2561 (ปี 2560/61)	ปี 2562 (ปี 2561/62)	ปี 2563 (ปี 2562/63)	ปี 2564 (ปี 2563/64)	อัตราเพิ่ม ร้อยละ
เนื้อที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	58.645	59.221	59.981	61.197	62.438	1.59
ผลผลิต (ล้านตัน)	25.236	24.934	25.178	24.064	26.424	0.57
ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	430	421	420	393	423	-1.01

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

1.2) การตลาด

(1) ความต้องการใช้ (ตารางที่ 2-2)

ปี 2559/60 – 2563/64 แผนการผลิตและการตลาดครบวงจร กำหนดความต้องการใช้ในประเทศเพื่อการบริโภค อุตสาหกรรม และทำเมล็ดพันธุ์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 15.32 ล้านตัน ข้าวเปลือก ในปี 2559/60 เป็น 17.09 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2563/64 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.12 ต่อปี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการบริโภค และการใช้ในอาหารสัตว์

ตารางที่ 2-2: อุปสงค์และอุปทานข้าวของไทย ปี 2560 – 2564

หน่วย: ล้านตันข้าวเปลือก

รายการ	ปี 2560 (ปี 2559/60)	ปี 2561 (ปี 2560/61)	ปี 2562 (ปี 2561/62)	ปี 2563 (ปี 2562/63)	ปี 2564 (ปี 2563/64)	อัตราเพิ่ม ร้อยละ
ผลผลิต	27.17	29.50	34.99	34.16	30.87	4.10
ความต้องการใช้	15.32	15.65	17.11	17.10	17.09	3.12
การส่งออก	13.63 (9.00)	15.52 (10.24)	16.92 (11.00)	15.38 (10.00)	11.69 (7.60)	-3.11

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

(2) การส่งออก (ตารางที่ 2-3)

ปี 2560 – 2564 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกมีแนวโน้มลดลงร้อยละ 18.17 และร้อยละ 9.95 ต่อปี ตามลำดับ เนื่องจากราคาข้าวไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ส่วนหนึ่งจากค่าเงินบาทที่แข็งค่าต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศคู่ค้าบางประเทศปรับเปลี่ยนไปนำเข้าข้าวจากประเทศที่มีราคาข้าวต่ำกว่าไทยแทน

ปี 2564 คาดว่าจะสามารถส่งออกได้ประมาณ 6.00 ล้านตันข้าวสาร มูลค่าประมาณ 110,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2563 ที่ส่งออกได้ 5.73 ล้านตันข้าวสาร มูลค่า 115,914 ล้านบาท คาดว่าปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.71 แต่มูลค่าลดลงร้อยละ 5.10 โดยปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากตลาดต่างประเทศทั้งแอฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย มีความต้องการข้าวขาวและข้าวหนึ่งอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมไว้ใช้ในช่วงเทศกาลปลายปีนี้ ประกอบกับตั้งแต่กลางปี 2564 เป็นต้นมา ค่าเงินบาท มีแนวโน้มอ่อนค่าลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาข้าวของไทยยังคงอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ การส่งออกข้าวขาวและข้าวหนึ่งจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากช่วงต้นปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในส่วนของข้าวหอมมะลิ แม้ว่าราคาข้าวจะปรับลดลงแล้ว แต่การส่งออกยังไม่กลับเข้าสู่ภาวะปกติ เนื่องจากยังคงมีปัญหาด้านโลจิสติกส์และค่าระวางเรือที่ปรับตัวสูงขึ้นมากโดยเฉพาะเส้นทางเดินเรือไปยังตลาดที่สำคัญ ได้แก่ อเมริกา และยุโรป ทั้งนี้ ในส่วนของมูลค่าการส่งออกที่ลดลงปัจจัยหลักมาจากค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลง

ตารางที่ 2-3: ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของไทย ปี 2560 – 2565

ปี	ปริมาณ (ล้านตันข้าวสาร)	มูลค่า (ล้านบาท)
2560	11.674	175,161
2561	11.232	182,082
2562	7.584	130,585
2563	5.725	115,914
2564*	6.000	110,000
อัตราเพิ่มร้อยละ	-18.17	-9.95
2565*	6.50 – 7.00	120,000 – 129,000

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

1.3) ราคา (ตารางที่ 2-4)

(1) ราคาที่เกษตรกรขายได้

ปี 2560 – 2564 ราคาที่เกษตรกรขายได้ของข้าวเปลือกหอมมะลิ และข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว มีแนวโน้มลดลงร้อยละ 6.58 และร้อยละ 2.89 ต่อปี ตามลำดับ โดยข้าวเปลือกหอมมะลิ ลดลงจากตันละ 11,433 บาท ในปี 2560 เหลือตันละ 9,600 บาท ในปี 2564 และข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว ลดลงจากตันละ 9,156 บาท ในปี 2560 เหลือตันละ 7,600 บาท ในปี 2564 อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2560 – 2564 ก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 ข้าวเปลือกหอมมะลิ และข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว มีราคาสูงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นข้าวคุณภาพดีที่ตลาดข้าวสารทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศมีความต้องการบริโภค สำหรับราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% มีแนวโน้มลดลงจากราคาตันละ 7,905 บาท ในปี 2560 เป็นต้นละ 7,850 บาท ในปี 2564 แต่อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.72 ต่อปี เนื่องจากบางพื้นที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาฝนทิ้งช่วงในช่วงต้นฤดูเพาะปลูก และประสบอุทกภัยในช่วงใกล้เก็บเกี่ยว ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ลดลง ขณะที่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดข้าวขาวและข้าวเหนียวยังมีคำสั่งซื้อเข้ามาอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2564 คาดว่าราคาที่เกษตรกรขายได้ของข้าวเปลือกหอมมะลิ อยู่ที่ตันละ 9,600 บาท ลดลงจากตันละ 10,916 บาท ในปี 2563 ร้อยละ 12.06 ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ราคาตันละ 7,850 บาท ลดลงจากตันละ 8,600 บาท ในปี 2563 ร้อยละ 8.72 และข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว ราคาตันละ 7,600 บาท ลดลงจากตันละ 10,648 บาท ในปี 2563 ร้อยละ 28.63 เนื่องจากความต้องการข้าวทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศชะลอตัว จากที่มีการระบาดของโรคโควิด 19 ต่อเนื่องจากปี 2563 ส่งผลให้ต่างประเทศมีคำสั่งซื้อข้าวเข้ามาครั้งละไม่มาก ในลักษณะทยอยซื้อ ประกอบกับในช่วงต้นปีค่าเงินบาทแข็งค่า ส่งผลให้ราคาข้าวไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่งมาก จึงมีบางประเทศปรับเปลี่ยนไปซื้อข้าวจากประเทศอื่นที่มีราคาถูกกว่าแทนตลาดในประเทศ เนื่องจากที่ผ่านมารัฐบาลมีมาตรการจำกัดการเดินทางเข้าประเทศ มาตรการควบคุมการรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนมาก ได้แก่ การจัดประชุม การจัดเลี้ยง และมาตรการจำกัดการนั่งรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านอาหาร จึงมีผลให้ผู้ประกอบการโรงแรม และร้านอาหาร ลดปริมาณการสั่งซื้อข้าวสารและวัตถุดิบเพื่อใช้ในการประกอบอาหารด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี รัฐบาลได้ผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์ และเปิดประเทศแล้วก็ตาม แต่ได้ตรงกับช่วงที่ผลผลิตข้าวนาปีออกสู่ตลาดพอดี จึงอาจจะไม่ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ปรับสูงขึ้นทันในช่วงนี้

(2) ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี.

ปี 2560 – 2564 ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% (ใหม่) มีแนวโน้มลดลงร้อยละ 2.45 ต่อปี โดยลดลงจากตันละ 811 ดอลลาร์สหรัฐฯ (27,186 บาท/ตัน) ในปี 2560 เหลือตันละ 760 ดอลลาร์สหรัฐฯ (24,700 บาท/ตัน) ในปี 2564 สำหรับราคาข้าวขาว 5% และข้าวเหนียวเมล็ดยาว 10% มีแนวโน้มสูงขึ้นร้อยละ 4.49 และร้อยละ 3.45 ต่อปี ตามลำดับ โดยราคาข้าวขาว 5% สูงขึ้นจากตันละ 403 ดอลลาร์สหรัฐฯ (13,597 บาท/ตัน) ในปี 2560 เป็นต้นละ 460 ดอลลาร์สหรัฐฯ (14,950 บาท/ตัน) ในปี 2564 และราคาข้าวเหนียวเมล็ดยาว 10% ลดลงจากตันละ 706 ดอลลาร์สหรัฐฯ (23,868 บาท/ตัน) ในปี 2560 เหลือตันละ 685 ดอลลาร์สหรัฐฯ (22,263 บาท/ตัน) ในปี 2564

ปี 2564 คาดว่าราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% (ใหม่) ตันละ 760 ดอลลาร์สหรัฐฯ (24,700 บาท/ตัน) ลดลงจากตันละ 1,009 ดอลลาร์สหรัฐฯ (31,342 บาท/ตัน) ในปี 2563 ร้อยละ 24.68 และลดลงในรูปเงินบาทตันละ 6,642 บาท ข้าวขาว 5% ตันละ 460 ดอลลาร์สหรัฐฯ (14,950 บาท/ตัน) ลดลงจากตันละ 500 ดอลลาร์สหรัฐฯ (15,525 บาท/ตัน) ในปี 2563 ร้อยละ 8.00 และลดลงในรูปเงินบาทตันละ 575 บาท และข้าวเหนียวเมล็ดยาว 10% ตันละ 685 ดอลลาร์สหรัฐฯ (22,263 บาท/ตัน) ลดลงจากตันละ 1,054 ดอลลาร์สหรัฐฯ (32,178 บาท/ตัน) ในปี 2563 ร้อยละ 35.01 และลดลงในรูปเงินบาทตันละ 9,915 บาท

ตารางที่ 2-4: ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ และราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ปี 2560 – 2564

ปี	ข้าวหอมมะลิ				ข้าวขาว		ข้าวเหนียวเมล็ดยาว		
	เกษตรกร	ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ^{1/}	เกษตรกร ^{2/}	ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ^{3/}	เกษตรกร ^{4/}	ส่งออก เอฟ.โอ.บี. ^{5/}	เกษตรกร	ส่งออก เอฟ.โอ.บี.	
	(บาท/ตัน)	(\$/ตัน)							
2560	11,433	811	27,186	7,905	403	13,597	9,156	706	23,868
2561	15,199	1,136	36,413	7,892	420	13,466	9,834	707	22,654
2562	14,282	1,159	35,652	7,812	418	12,850	13,863	1,111	34,077
2563	10,916	1,009	31,342	8,600	500	15,525	10,648	1,054	32,178
2564 ^{6/}	9,600	760	24,700	7,850	460	14,950	7,600	685	22,263
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	-6.58	-2.45	-3.36	0.72	4.49	3.38	-2.89	3.45	2.14

หมายเหตุ: ^{1/} ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวหอมมะลิ 100% (ใหม่) ^{2/} ราคาข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% ที่เกษตรกรขายได้

^{3/} ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าว 5% ^{4/} ราคาข้าวเปลือกเหนียวพันธุ์เมล็ดยาวที่เกษตรกรขายได้

^{5/} ราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวเหนียวเมล็ดยาว 10% ^{6/} ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

2) จังหวัดพะเยา (ตารางที่ 2-5)

2.1) การผลิต

การผลิตข้าวของเกษตรกรจังหวัดพะเยา ปี 2563/64 ข้าวนาปี มีพื้นที่เพาะปลูก 647,786 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 645,748 ไร่ ผลผลิตรวม 308,321 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 479 กิโลกรัม ส่วนใหญ่จะทำการผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อจำหน่าย ส่วนข้าวเหนียวจะเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน และนำออกจำหน่ายหากเหลือจากการบริโภค (ส่วนใหญ่เป็นข้าวนาปี) **แหล่งเพาะปลูก** จังหวัดพะเยามีพื้นที่การปลูกข้าวกระจายไปทุกอำเภอ พื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอดอกคำใต้ จุน เมืองพะเยา เชียงคำ และอำเภอแม่ใจ **พันธุ์ที่ใช้ปลูก** พันธุ์ข้าวเจ้าที่ปลูก ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 กข 15 พันธุ์ข้าวเหนียวที่ปลูก ได้แก่ พันธุ์ กข 6 เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพะเยา **ฤดูการเพาะปลูก** ข้าวนาปี อยู่ในช่วงระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง วันที่ 31 ตุลาคมของปี **ลักษณะการปลูก** ส่วนใหญ่เป็นนาดำ และมีเกษตรกรบางส่วนเริ่มหันมาทำนาแบบหว่าน เนื่องจากขาดแคลนแรงงาน และแหล่งน้ำ **การใช้น้ำ** ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนและพื้นที่นาบางส่วนอยู่ในเขตชลประทาน **การดูแลรักษา** เกษตรกรมีการปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการแต่ยังประสบปัญหาโรคไหม้ และโรคยอดฝักดาบ เนื่องจากข้าวหอมมะลิไม่ต้านทานต่อโรคไหม้ **การเก็บเกี่ยว** ข้าวนาปีส่วนใหญ่ที่ปลูก ได้แก่ พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 พันธุ์ กข 15

และพันธุ์ กข 6 มีอายุการเก็บเกี่ยวที่ใกล้เคียงกัน คือ ช่วงตั้งแต่ วันที่ 10 พฤศจิกายน จนถึง ต้นเดือน ธันวาคม การเก็บเกี่ยวในปัจจุบันใช้รถเกี่ยวหวด เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

2.2) การตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่จะนิยมนำข้าวเปลือกมาจำหน่ายให้กับโรงสี และราคาข้าวของจังหวัดพะเยาจะอยู่ที่สภาวะของตลาด ณ ขณะนั้น ๆ

ตารางที่ 2-5: ภาวะการผลิตข้าวนาปีของจังหวัดพะเยา ปี 2563/64

อำเภอ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
เมืองพะเยา	100,638	100,420	48,804	459
แม่ใจ	55,027	54,941	24,723	450
ดอกคำใต้	151,808	150,466	69,666	465
จุน	119,707	119,553	53,918	459
ปง	49,344	49,231	23,139	480
เชียงคำ	83,340	83,273	43,552	524
เชียงม่วน	18,970	18,959	11,489	650
ภูซาง	26,498	26,455	11,720	495
ภูกามยาว	42,454	42,450	21,310	499
รวม	647,786	645,748	308,321	479

ที่มา: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา (2564)

2.2 แนวโน้มปี 2565

1) ประเทศไทย

1.1) การผลิต (ตารางที่ 2-6 และตารางที่ 2-7)

ข้าวนาปี ปี 2564/65 คาดการณ์ว่ามีเนื้อที่เพาะปลูก 62.60 ล้านไร่ ผลผลิต 26.02 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 416 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับปีการผลิต 2563/64 ที่มีพื้นที่ 62.44 ล้านไร่ ผลผลิต 26.42 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 423 กิโลกรัม พบว่า เนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.26 แต่ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ ลดลงร้อยละ 1.53 และร้อยละ 1.65 ตามลำดับ เนื้อที่เพาะปลูกคาดว่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2564 มากกว่าปีที่ผ่านมา ทำให้บางพื้นที่มีปริมาณน้ำเพียงพอในช่วงฤดูเพาะปลูก เกษตรกรจึงขยายการเพาะปลูกในพื้นที่ว่าง นอกจากนี้ภาครัฐ มีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสมหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ได้แก่ โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2564/65 รอบที่ 1 ส่งผลให้มีเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากในบางพื้นที่เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน สำหรับผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ คาดว่าลดลงจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากประสบอุทกภัยในช่วงเดือนกันยายน 2564 ซึ่งเป็นช่วงใกล้เก็บเกี่ยว

ทั้งนี้ เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 – เมษายน 2565 โดยคาดว่าผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากในเดือนพฤศจิกายน 2564 ปริมาณ 17.66 ล้านตันข้าวเปลือก หรือร้อยละ 67.91 ของผลผลิตข้าวนาปีทั้งหมด

ตารางที่ 2-6: เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของข้าวนาปี ปี 2564 - 2565

รายการ	ปี 2564 (ปี 2563/64) (2)	อัตราเพิ่ม ร้อยละ	ปี 2565 (ปี 2564/65)* (1)	ผลต่าง ร้อยละ (1) และ (2)
เนื้อที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	62.438	1.59	62.600	0.26
ผลผลิต (ล้านตัน)	26.424	0.57	26.019	-1.53
ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	423	-1.01	416	-1.65

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

ตารางที่ 2-7: ปริมาณและร้อยละการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี ปี 2564/65 รายเดือน

รายการ	ปริมาณผลผลิตและร้อยละข้าวนาปีจากการเก็บเกี่ยวรายเดือน ปี 2564/65*									รวม
	ส.ค.64	ก.ย.64	ต.ค.64	พ.ย.64	ธ.ค.64	ม.ค.65	ก.พ.65	มี.ค.65	เม.ย.65	
รวมทั้งประเทศ (ล้านตันข้าวเปลือก)	1.339	1.690	2.020	17.663	2.473	0.473	0.204	0.068	0.089	26.019
ร้อยละ	5.14	6.49	7.76	67.91	9.50	1.82	0.78	0.26	0.34	100.00

หมายเหตุ: * ประมาณการ ณ เดือนพฤศจิกายน 2564

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

1.2) การตลาด

(1) ความต้องการใช้

จากแผนการผลิตและการตลาดครบวงจร ปี 2564/65 กำหนดความต้องการใช้ในประเทศเพื่อการบริโภค อุตสาหกรรม และทำเมล็ดพันธุ์ มีปริมาณรวม 17.69 ล้านตันข้าวเปลือก เพิ่มขึ้นจาก 17.09 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2563/64 ร้อยละ 3.51 เนื่องจากคาดว่าจะมีความต้องการใช้ที่มากขึ้น ทั้งจากการบริโภค และการแปรรูปในอุตสาหกรรม

(2) การส่งออก

ปี 2565 คาดว่าไทยจะส่งออกได้ประมาณ 6.50 – 7.00 ล้านตันข้าวสาร เนื่องจากคาดว่าภาวะเศรษฐกิจโลกจะขยายตัวต่อเนื่องจากช่วงกลางปี 2564 และจากการที่หลายประเทศได้ผ่อนปรนหรือลดการใช้มาตรการและข้อจำกัดทางการค้าที่เคยมีในช่วงเกิดการระบาดของโรคโควิด 19 ที่รุนแรง รวมทั้งการที่ประชาชนในแต่ละประเทศได้รับการฉีดวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ทั่วถึงมากขึ้น จึงส่งผลให้แนวโน้มการค้าโลกกลับมาดีขึ้น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญมีกำลังการซื้อสินค้าต่าง ๆ และมีคำสั่งซื้อข้าวเข้ามาเพิ่มขึ้น ซึ่งข้าวของไทยมีคุณภาพดีได้รับการยอมรับ และเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ค่าเงินบาทยังคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการค้าสินค้าของต่างประเทศที่จะสั่งซื้อข้าวจากไทยได้

(3) ราคา

ปี 2565 คาดว่าราคาข้าวอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากคาดว่าเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มดีขึ้น การค้ากลับมาเป็นปกติ ซึ่งสินค้าข้าวของไทยยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

2) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกข้าวของไทย (ตารางที่ 2-8)

2.1) นโยบายข้าว ต่างประเทศมีนโยบายหรือมาตรการที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกข้าวไทยได้ เช่น **ฟิลิปปินส์** รัฐบาลได้ยกเลิกนโยบายการจำกัดการนำเข้าข้าวเชิงปริมาณ (Quantitative Restrictions : OR) และยุติการดำเนินงานของสำนักงานอาหารแห่งชาติ (National Food Authority : NFA) ในฐานะผู้นำเข้าข้าวรายเดียวของฟิลิปปินส์ โดยอนุญาตให้ผู้นำเข้าข้าวเอกชนได้อย่างเสรี ตามกฎหมายเปิดเสรีนำเข้าข้าว (Rice Tariffication Law) ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2562 ทำให้การซื้อขายข้าวในรูปแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับ NFA ที่เคยเป็นหนึ่งในช่องทางการขายข้าวหลักของไทยกับฟิลิปปินส์ถูกยกเลิก ตลาดข้าวมีการแข่งขันมากขึ้น ส่งผลให้ผู้นำเข้าข้าวสามารถเลือกซื้อข้าวจากแหล่งอื่นที่มีราคาถูกกว่าข้าวไทย เช่น อินเดีย และเวียดนาม เป็นต้น เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคข้าวขาวในตลาดระดับกลางและระดับล่างเป็นหลัก ประกอบกับเมื่อเดือนพฤษภาคม 2564 ฟิลิปปินส์ได้ปรับลดอัตราภาษีนำเข้าทั่วไป (MFN Tariff Rates) สำหรับสินค้าข้าวเป็นการชั่วคราว 1 ปี จากในโควตา อัตราร้อยละ 40 และนอกโควตา อัตราร้อยละ 50 ปรับลดลงเหลือเท่ากันที่ร้อยละ 35 รวมทั้งในช่วงเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2564 รัฐบาลได้ออกใบรับรองนำเข้าสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPSIC) สำหรับการนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากต้องการเพิ่มแหล่งนำเข้าข้าวนอกเหนือจากประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอุปทานข้าวในประเทศและเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านอาหารท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 รวมทั้งเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและลดแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อ **เวียดนาม** ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีจากข้อตกลงทางการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป (European Union Vietnam Free Trade Agreement : EVFTA) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2563 โดยเวียดนามได้รับจัดสรรโควตาข้าวภายใต้ความตกลงดังกล่าวปริมาณ 80,000 ตัน และยังได้รับสิทธิพิเศษภายใต้ความตกลงการค้าเสรีกับสหราชอาณาจักร (The UK – Vietnam Free Trade Agreement : UKVFTA) โดยได้รับจัดสรรโควตาข้าวปริมาณ 13,358 ตัน ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2564 ทั้งนี้สิทธิพิเศษภายใต้ความตกลงดังกล่าวจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของข้าวเวียดนามในตลาดสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักรได้มากขึ้น **ญี่ปุ่น** กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงญี่ปุ่น (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries) จะยุติการซื้อขายสัญญาข้าวล่วงหน้าในตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าโภคภัณฑ์โอซากาโดจิมะ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2565 โดยสัญญาข้าวคงค้างทั้งหมดจะหมดอายุภายในเดือนมิถุนายน 2565 อย่างไรก็ตาม สัญญาซื้อขายข้าวล่วงหน้าเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรในการลดความเสี่ยงด้านราคาข้าวในอนาคต **บังคลาเทศ** คณะกรรมการรายได้แห่งชาติ (The National Board of Revenue : NBR) ออกคำสั่งกำกับดูแลตามกฎหมาย (Statutory Regulatory Order : SRO) เกี่ยวกับการลดภาษีนำเข้าข้าว (Import Duty on Rice) โดยลดภาษีนำเข้าข้าวเหลือร้อยละ 15 จากเดิมร้อยละ 25 เพื่อควบคุมราคาวัตถุดิบในตลาดท้องถิ่น และสนับสนุนให้ผู้ค้าข้าวมีการนำเข้าข้าวมากขึ้น เพื่อรักษาระดับราคาข้าวในประเทศให้อยู่ในระดับที่ประชาชนทั่วไปสามารถซื้อได้

2.2) รสนิยมการบริโภคข้าวของต่างประเทศ ปัจจุบันความนิยมบริโภคข้าวของผู้บริโภคในต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยนิยมบริโภคข้าวเจ้าพื้นแข็ง เปลี่ยนไปนิยมบริโภคข้าวเจ้าพื้นนุ่มที่มีราคาไม่แพงมากขึ้น เนื่องจากมีรสชาติอร่อยและนุ่มกว่า ขณะที่ความพร้อมของการผลิตข้าวเจ้าพื้นนุ่ม (เช่น พันธุ์ กข 79 และพันธุ์ กข 87 เป็นต้น) เพื่อส่งออกของไทย คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตเพียงพอสำหรับตลาดส่งออกได้ภายในระยะเวลา 1 – 2 ปี

2.3) การระบาดของโรคติดตัวอย่างรุนแรง ตั้งแต่ช่วงปี 2563 – 2564 มีการระบาดของโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่องในเกือบทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศคู่ค้าหรือประเทศผู้นำเข้าข้าวจากไทยที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ยังคงประสบปัญหาเศรษฐกิจที่ยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร ทำให้ปัจจัยทางด้านราคาข้าวจึงมีผลต่อการตัดสินใจมากขึ้น เนื่องจากกำลังซื้อในประเทศมีไม่มากนัก เช่น ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินมาตรการเพื่อผลักดันการส่งออกข้าวด้วยการเร่งประชาสัมพันธ์ข้าวไทย และจัดการประชุมหารือออนไลน์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศผู้นำเข้าข้าวรายสำคัญของไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น หารือกับผู้นำเข้าข้าวจากมาเลเซีย ฮองกง และฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี โดยในระยะต่อไปมีแผนหารือกับผู้นำเข้าข้าวจากบังคลาเทศ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อผลักดันและส่งเสริมให้ข้าวไทยมีส่วนแบ่งในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น

2.4) โลจิสติกส์ เป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการส่งออกของข้าวไทย โดยเฉพาะปัญหาด้านต้นทุนการขนส่งทางเรือที่เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่า จากความต้องการสินค้าที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากเศรษฐกิจโลกเริ่มฟื้นตัว เกิดเป็นปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์และการปรับขึ้นของค่าระวางเรืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดการชะลอตัวของการส่งออกข้าวไทย

2.5) การตลาดบนสื่อออนไลน์ ในต่างประเทศที่เป็นคู่ค้าข้าวกับไทย ได้แก่ จีน ผู้บริโภคในประเทศได้เปลี่ยนวิธีซื้อข้าวผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการไทยที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มผู้บริโภคนี้ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม

2.6) ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน จากการที่ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงจากช่วงต้นปี 2564 ได้ส่งผลกระทบในทิศทางที่ดีขึ้นต่อความสามารถในการส่งออกข้าวของไทย ทำให้ราคาส่งออกข้าวไทยใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่งมากขึ้น โดยในช่วงครึ่งปีแรก (ช่วงเดือนมกราคม – มิถุนายน 2564) อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 30.56 บาท เมื่อเทียบกับช่วงครึ่งปีหลัง (ช่วงเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม 2564) อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 32.83 บาท หรือค่าเงินบาทลดลงร้อยละ 6.91

2.7) ราคาข้าวไทย ราคาส่งออกข้าวไทย ปี 2564 (ช่วงเดือนมกราคม – ตุลาคม) มีแนวโน้มลดลงจากช่วงต้นปี โดยมีราคาที่สามารถแข่งขันได้กับประเทศเวียดนาม แต่ราคายังคงสูงกว่าประเทศผู้ส่งออกอื่น ๆ เช่น อินเดีย และปากีสถาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ด้านคุณภาพของสินค้าที่ได้เปรียบคู่แข่งมากกว่าด้านราคาทำให้ตลาดต่างประเทศยังคงมีความต้องการข้าวจากไทย โดยราคาส่งออกข้าว 5% ของไทย เฉลี่ยตันละ 471 ดอลลาร์สหรัฐฯ เปรียบเทียบกับข้าว 5% ของเวียดนาม อินเดีย และปากีสถานเฉลี่ยตันละ 469 ดอลลาร์สหรัฐฯ ตันละ 388 ดอลลาร์สหรัฐฯ และตันละ 413 ดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าราคาข้าวไทยสูงกว่าราคาข้าวทั้ง 3 ประเทศ โดยสูงกว่าเวียดนามตันละ 2 ดอลลาร์สหรัฐฯ อินเดียตันละ 83 ดอลลาร์สหรัฐฯ และปากีสถานตันละ 58 ดอลลาร์สหรัฐฯ

2.8) ภัยธรรมชาติ ในปี 2564 ตั้งแต่ช่วงต้นฤดูเพาะปลูกข้าวนาปี (เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม) เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝนแล้ง และฝนทิ้งช่วงในบางพื้นที่ของจังหวัดทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ส่งผลให้เกษตรกรต้องหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่อีกครั้ง หรือเลื่อนการเพาะปลูก นอกจากนี้ ในช่วงเดือนกันยายน 2564 เกษตรกรในภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องประสบกับอุทกภัยจากอิทธิพลของพายุเตี้ยนหมู่ ทำให้

แหล่งผลิตข้าวบางพื้นที่เสียหายโดยฉพาะนาในที่ลุ่ม อย่างไรก็ตาม ปริมาณฝนที่มากได้ส่งผลดีต่อนาในที่ดอน ซึ่งได้รับน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว ส่งผลให้ในภาพรวมยังคงมีปริมาณผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดมาก

ตารางที่ 2-8: เปรียบเทียบราคาส่งออก เอฟ.โอ.บี. ข้าวของไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ ปี 2564

หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ/ตัน

รายการ	ข้าว 5%			
	ไทย	เวียดนาม	อินเดีย	ปากีสถาน
มกราคม	539	517	382	439
กุมภาพันธ์	556	522	394	450
มีนาคม	525	513	408	440
เมษายน	498	495	405	438
พฤษภาคม	493	494	395	440
มิถุนายน	474	485	390	434
กรกฎาคม	418	422	386	394
สิงหาคม	402	391	377	366
กันยายน	400	414	370	361
ตุลาคม	400	435	368	367
เฉลี่ย ม.ค. – ต.ค.64 (1)	471	469	388	413
เฉลี่ย ม.ค. – ต.ค.63 (2)	495	440	366	400
ผลต่าง (1) และ (2) ร้อยละ	-4.85	6.59	6.01	3.25

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

บทที่ 3

ภาวะเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปี เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร การถือครองที่ดิน หนังสือสำคัญในที่ดิน ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทักษะคติของครัวเรือนเกษตรกร มีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

3.1 ข้าวหอมมะลิ

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 3-1)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 59.78 และเพศหญิงร้อยละ 40.22 อายุเฉลี่ย 57 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 44.57 รองลงมาคือ มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 32.60 ช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 15.22 ตามลำดับ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.91 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.09 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 98.91 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 1.09 ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 67.03 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.38 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 12.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-1: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	59.78
หญิง	40.22
อายุเฉลี่ย (ปี)	57.03
ช่วงอายุ	
31-40 ปี	7.61
41-50 ปี	15.22
51-60 ปี	44.57
มากกว่า 60 ปี	32.60
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	98.91
ศาสนาคริสต์	1.09
ด้านการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1.09
สำเร็จการศึกษา	98.91
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	67.03
มัธยมศึกษาตอนต้น	12.09
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15.38
อนุปริญญา/ปวส.	1.10
ปริญญาตรี	3.30
สูงกว่าปริญญาตรี	1.10

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง (ตารางที่ 3-2)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิเฉลี่ย 9.65 ไร่ต่อครัวเรือน โดยมีลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 6.87 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 71.17) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 2.78 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 28.83) ส่วนใหญ่เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองเป็นโฉนด 6.42 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 93.35) รองลงมาคือ น.ส.3ก. 0.39 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 5.70) และ น.ส.3 0.05 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 3-2: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครองเฉลี่ย	9.65	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	6.87	71.17
เช่า	2.78	28.83
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	6.42	93.35
ส.ป.ก. 4-01	0.01	0.16
น.ส.3ก.	0.39	5.70
น.ส.3	0.05	0.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน (ตารางที่ 3-3)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 73.91 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 26.09 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมามีครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 25.00 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งหมด จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 242,102.94 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 235,852.94 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 97.42) ของวงเงินกู้ทั้งหมด รองลงมาคือ กองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 3,308.82 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.37) และสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 2,941.18 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.21) ตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 118,132.35 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 48.79) รองลงมาคือ ลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 96,544.12 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 39.88) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 27,426.47 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 11.33) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.90 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 65.28 รองลงมาคือระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 30.55 และระยะกลาง 2-5 ปี ร้อยละ 4.17 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 3-3: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน		73.91
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน		26.09
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่มีการกู้ยืมเงิน		75.00
มีการกู้ยืมเงิน		25.00
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	242,102.94	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม	242,102.94	100.00
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน		100.00
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	235,852.94	97.42
กองทุนหมู่บ้าน	3,308.82	1.37
สหกรณ์การเกษตร	2,941.18	1.21
วัตถุประสงค์	242,102.94	100.00
ใช้ในการเกษตร	118,132.35	48.79
ลงทุนในทรัพย์สิน	96,544.12	39.88
ใช้ในการครองชีพ	27,426.47	11.33
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย		6.90
ระยะเวลากู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)		30.55
ระยะกลาง (2-5 ปี)		4.17
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)		65.28
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี		100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-4)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 94.57 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 75.86 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 63.22 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 52.87 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 5.43

ตารางที่ 3-4: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	94.57
ราคาผลผลิตตกต่ำ	75.86
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	63.22
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	52.87
โรคพืชระบาด	17.24
ขาดแคลนเงินลงทุน	11.49
ศัตรูพืชรบกวน	9.20
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	9.20
ปริมาณผลผลิตต่ำ	8.05
วัชพืชรบกวน	5.75
ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง	3.45
ขาดแคลนแรงงาน	3.45
คุณภาพผลผลิตต่ำ	1.15
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	1.15
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	5.43

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-5)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 41.30 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอ
กับรายจ่ายร้อยละ 71.05 รองลงมาคือ สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 26.32 และสินค้าอุปโภคและบริโภค
มีราคาสูงร้อยละ 21.05 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม
ร้อยละ 58.70

ตารางที่ 3-5: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	41.30
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	71.05
สุขภาพไม่แข็งแรง	26.32
สินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูง	21.05
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	15.79
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	58.70

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 97.70 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.29 รองลงมาคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 51.76 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 45.88 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 2.30

ตารางที่ 3-6: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	97.70
ประกันรายได้เกษตรกร	55.29
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	51.76
ประกันราคาผลผลิต	45.88
จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	34.12
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	7.06
จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	5.88
ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	2.35
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	2.30

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-7)

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 5.26 ของครัวเรือนเกษตรที่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยทั้งหมดต้องการให้จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ส่วนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคมร้อยละ 94.74

ตารางที่ 3-7: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตร
ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	5.26
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค	100.00
จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภค	100.00
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	94.74

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทิศนคติของเกษตรกร (ตารางที่ 3-8)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.39 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยครัวเรือนเกษตรร้อยละ 63.04 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ร้อยละ 38.04 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และร้อยละ 7.61 ปรับปรุงบำรุงดิน และมีเพียงร้อยละ 7.61 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.74 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีเพียงร้อยละ 3.26 เท่านั้นที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยประเภทการเปลี่ยนแปลงคือ ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 66.67 ต้องการลดพื้นที่ปลูก เนื่องจากต้องการปลูกพืชชนิดอื่น และร้อยละ 33.33 ต้องการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.30 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 61.90 รองลงมาคือ ขราภาพร้อยละ 32.14 และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 19.05 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 8.70 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตร ซึ่งต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 62.50 และรับจ้างร้อยละ 37.50 ตามลำดับ โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

ตารางที่ 3-8: ทัศนคติของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	92.39
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.04
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	38.04
ปรับปรุงบำรุงดิน	7.61
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	6.52
เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	4.35
เพิ่มปริมาณฮอร์โมน (สารเร่งการเจริญเติบโต)	4.35
ปลูกตามฤดูกาล	1.09
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	7.61
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	96.74
เปลี่ยน	3.26
ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	
ลดพื้นที่เพาะปลูก	66.67
เหตุผล ต้องการปลูกพืชชนิดอื่น	100.00
เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก	33.33
เหตุผล ต้องการเพิ่มปริมาณผลผลิต	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	91.30
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	61.90
ชราภาพ	32.14
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	19.05
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	13.10
พอใจกับรายได้	1.19
เปลี่ยน	8.70
อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน	
ค้าขาย	62.50
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00
รับจ้าง	37.50
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3.2 ชาวเจ้า

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 3-9)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 33.33 และเพศหญิงร้อยละ 66.67 อายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 22.22 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 11.11 ตามลำดับ ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ด้านการศึกษาเกษตรกรทั้งหมดเป็นผู้สำเร็จการศึกษา โดยจบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 77.78 และมีมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 22.22 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-9: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	33.33
หญิง	66.67
อายุเฉลี่ย (ปี)	58.11
ช่วงอายุ	
41-50 ปี	11.11
51-60 ปี	66.67
มากกว่า 60 ปี	22.22
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	100.00
ด้านการศึกษา	
สำเร็จการศึกษา	100.00
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	77.78
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22.22

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง (ตารางที่ 3-10)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวเจ้าเฉลี่ย 9.11 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 7.67 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 84.15) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 1.44 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 15.85) เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองทั้งหมดเป็นโฉนดเฉลี่ย 7.67 ไร่ต่อครัวเรือน

ตารางที่ 3-10: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครองเฉลี่ย	9.11	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	7.67	84.15
เช่า	1.44	15.85
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	7.67	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน (ตารางที่ 3-11)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 44.44 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 55.56 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมาครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดมีการกู้ยืมเงิน จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 352,500.00 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 342,500.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 97.16) ของวงเงินกู้ทั้งหมด และกองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 10,000.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 2.84)วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 183,750.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 52.12) รองลงมาคือ ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 93,750.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 26.60) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 75,000.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 21.28) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.46 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมเป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 80.00 และระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 20.00 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 3-11: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน		44.44
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน		55.56
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
มีการกู้ยืมเงิน		100.00
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	352,500.00	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม	352,500.00	100.00
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน		100.00
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	342,500.00	97.16
กองทุนหมู่บ้าน	10,000.00	2.84
วัตถุประสงค์	352,500.00	100.00
ลงทุนในทรัพย์สิน	183,750.00	52.12
ใช้ในการเกษตร	93,750.00	26.60
ใช้ในการครองชีพ	75,000.00	21.28
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย		6.46
ระยะเวลากู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)		20.00
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)		80.00
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี		100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-12)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 88.89 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดประสบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 87.50 และโรคพืชระบาดร้อยละ 25.00 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 11.11

ตารางที่ 3-12: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	88.89
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	100.00
ราคาผลผลิตตกต่ำ	87.50
โรคพืชระบาด	25.00
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	12.50
ศัตรูพืชรบกวน	12.50
ขาดแคลนเงินลงทุน	12.50
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	11.11

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-13)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 22.22 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 50.00 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคมร้อยละ 77.78

ตารางที่ 3-13: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	22.22
รายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย	100.00
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	50.00
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	77.78

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-14)

ครัวเรือนเกษตรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ประกันราคาผลผลิตร้อยละ 75.00 และประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 62.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-14: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	87.50
ประกันราคาผลผลิต	75.00
ประกันรายได้เกษตรกร	62.50
ชุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ต้นเงิน	12.50
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	12.50
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-15)

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ตารางที่ 3-15: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพ สังคม และความปลอดภัย	
ครัวเรือนเกษตรที่ต้องการความช่วยเหลือ	-
ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทศนคติของเกษตรกร (ตารางที่ 3-16)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 88.89 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยครัวเรือนเกษตรร้อยละ 66.67 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 11.11 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และป้องกันวัชพืชและหรือโรคพืชและหรือศัตรูพืช เท่ากัน และมีเพียงร้อยละ 11.11 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 77.78 รองลงมาคือ ขาดสภาพ มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่นร้อยละ 22.22 เท่ากัน และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 11.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-16: ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	88.89
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	66.67
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	11.11
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	11.11
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	11.11
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	100.00
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	77.78
ขาดสภาพ	22.22
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	22.22
สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่น	22.22
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	11.11

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3.3 ข้าวเหนียว

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร (ตารางที่ 3-17)

เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 57.75 และเพศหญิงร้อยละ 42.25 อายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 46.48 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 45.07 และช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 7.04 ตามลำดับ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 98.59 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.41 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 97.18 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 2.82 ไม่ได้เรียนหนังสือ โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 71.01 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพร้อยละ 15.94 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-17: ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	57.75
หญิง	42.25
อายุเฉลี่ย (ปี)	60.46
ช่วงอายุ	
31-40 ปี	1.41
41-50 ปี	7.04
51-60 ปี	45.07
มากกว่า 60 ปี	46.48
การนับถือศาสนา	
ศาสนาพุทธ	98.59
ศาสนาคริสต์	1.41
ด้านการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2.82
สำเร็จการศึกษา	97.18
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษา	71.01
มัธยมศึกษาตอนต้น	8.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	15.94
อนุปริญญา/ปวส.	1.45
ปริญญาตรี	1.45
สูงกว่าปริญญาตรี	1.45

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

2) การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของตนเอง (ตารางที่ 3-18)

เนื้อที่ถือครองในการเพาะปลูกข้าวเหนียวเฉลี่ย 4.63 ไร่ต่อครัวเรือน โดยลักษณะการถือครองเป็นที่ดินของตนเองเฉลี่ย 3.59 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 77.51) และที่ดินเช่าเฉลี่ย 1.04 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 22.49) ส่วนใหญ่เอกสารการถือครองที่ดินของตนเองเป็นโฉนด 2.76 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 76.86) รองลงมาคือ ส.ป.ก.4-01 0.73 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 20.39) และ น.ส.3. 0.10 ไร่ต่อครัวเรือน (ร้อยละ 2.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 3-18: ลักษณะการถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	จำนวน (ไร่/ครัวเรือน)	ร้อยละ
เนื้อที่ถือครองเฉลี่ย	4.63	
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ตนเอง	3.59	77.51
เช่า	1.04	22.49
เอกสารการถือครองที่ดิน		
ประเภทเอกสารสิทธิ์		
โฉนด	2.76	76.86
ส.ป.ก. 4-01	0.73	20.39
น.ส.3	0.10	2.75

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

3) ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงิน (ตารางที่ 3-19)

ครัวเรือนเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 61.97 และไม่มีหนี้สินร้อยละ 38.03 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยในปีที่ผ่านมามีครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินร้อยละ 86.36 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สินทั้งหมด จำนวนเงินกู้ยืมเฉลี่ย 210,454.54 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด แหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 201,136.36 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 95.57) ของวงเงินกู้ทั้งหมด รองลงมาคือ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเฉลี่ย 3,977.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.89) และสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 3,863.64 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 1.84) ตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 171,250.00 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 81.37) รองลงมาคือ ลงทุนในทรัพย์สินเฉลี่ย 23,977.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 11.39) และใช้ในการครองชีพเฉลี่ย 15,227.27 บาทต่อครัวเรือน (ร้อยละ 7.24) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 6.69 ต่อปี ระยะเวลาการกู้ยืมส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะยาวมากกว่า 5 ปี ร้อยละ 68.89 รองลงมาคือระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 22.22 และระยะกลาง 2-5 ปี ร้อยละ 8.89 โดยครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินทั้งหมดไม่มีปัญหาในการชำระหนี้

ตารางที่ 3-19: ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

ภาวะหนี้สิน	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
ครัวเรือนเกษตรกรที่มีหนี้สิน		61.97
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สิน		38.03
การกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา		
ไม่มีการกู้ยืมเงิน		13.64
มีการกู้ยืมเงิน		86.36
เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	210,454.54	
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน		
การกู้ยืมเงินในระบบ		
วงเงินกู้รวม	210,454.54	100.00
ครัวเรือนที่กู้ยืมเงิน		100.00
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	201,136.36	95.57
สหกรณ์การเกษตร	3,863.64	1.84
กองทุนเงินล้าน	1,477.27	0.70
กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	3,977.27	1.89
วัตถุประสงค์	210,454.54	100.00
ใช้ในการเกษตร	171,250.00	81.37
ลงทุนในทรัพย์สิน	23,977.27	11.39
ใช้ในการครองชีพ	15,227.27	7.24
อัตราดอกเบี้ย		
เฉลี่ย		6.69
ระยะเวลากู้ยืม		
ระยะสั้น (1 ปี)		22.22
ระยะกลาง (2-5 ปี)		8.89
ระยะยาว (มากกว่า 5 ปี)		68.89
ครัวเรือนที่มีปัญหาในการชำระหนี้		
ไม่มี		100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4) ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของครัวเรือนเกษตรกร

4.1) ปัญหาของครัวเรือนเกษตรกร

(1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-20)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 91.55 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 72.31 รองลงมาคือ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.15 และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 46.15 ตามลำดับ และครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 8.45

ตารางที่ 3-20: ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	91.55
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	72.31
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.15
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	46.15
ศัตรูพืชรบกวน	13.85
ขาดแคลนเงินลงทุน	9.23
ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	9.23
ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง	7.69
โรคพืชระบาด	6.15
ขาดแคลนแรงงาน	6.15
ปริมาณผลผลิตต่ำ	4.62
วัชพืชรบกวน	4.62
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	8.45

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-21)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 33.80 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการครองชีพและสังคม ลักษณะปัญหาที่พบ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายร้อยละ 70.83 รองลงมาคือ สุขภาพไม่แข็งแรงร้อยละ 33.33 และขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานร้อยละ 16.67 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่มีปัญหาการครองชีพและสังคมร้อยละ 66.20

ตารางที่ 3-21: ปัญหาด้านการครองชีพและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนที่มีปัญหา	33.80
รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย	70.83
สุขภาพไม่แข็งแรง	33.33
ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน	16.67
สินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูง	4.17
ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหา	66.20

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

4.2) ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-22)

ครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 93.85 ของครัวเรือนเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 67.21 รองลงมาคือ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.74 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 37.70 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 6.15

ตารางที่ 3-22: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	93.85
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	67.21
ประกันรายได้เกษตรกร	55.74
ประกันราคาผลผลิต	37.70
จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	29.51
ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	3.28
ส่งเสริมและแนะนำการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	1.64
จัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	1.64
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	6.15

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม (ตารางที่ 3-23)

ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดไม่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ตารางที่ 3-23: ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐด้านการครองชีพและสังคม ของครัวเรือนเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการครองชีพและสังคม	
ครัวเรือนเกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือ	-
ครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

5) ทักษะของเกษตรกร (ตารางที่ 3-24)

5.1) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 90.14 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีแนวคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 63.38 เห็นว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 26.76 ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ และร้อยละ 8.45 ป้อนกันวัชพืชและหรือโรคพืชและหรือศัตรูพืช และมีเพียงร้อยละ 9.86 ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต

5.2) แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.18 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช และมีเพียงร้อยละ 2.82 เท่านั้นที่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช โดยประเภทการเปลี่ยนแปลงคือ ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดต้องการลดพื้นที่ปลูก เนื่องจากต้องการปลูกพืชชนิดอื่น

5.3) การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.37 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 52.24 รองลงมาคือ ธรรมชาติร้อยละ 46.27 และมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 11.94 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 5.63 มีความคิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตร ซึ่งต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างร้อยละ 50.00 เท่ากัน โดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าต้องการมีรายได้ประจำ

ตารางที่ 3-24: ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	
ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	90.14
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.38
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	26.76
ป้องกันวัชพืช/โรคพืช/ศัตรูพืช	8.45
ปรับปรุงบำรุงดิน	4.23
เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	4.23
เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	2.82
เพิ่มปริมาณฮอร์โมน (สารเร่งการเจริญเติบโต)	1.41
ปลูกตามฤดูกาล	1.41
เปลี่ยนพื้นที่ปลูกใหม่	1.41
ไม่ทราบวิธีการเพิ่มผลผลิต	9.86
แนวคิดเปลี่ยนแปลงการปลูกพืช	
ไม่เปลี่ยน	97.18
เปลี่ยน	2.82
ประเภทของการเปลี่ยนแปลง	
ลดพื้นที่เพาะปลูก	100.00
เหตุผล ต้องการปลูกพืชชนิดอื่น	100.00
การวางแผนเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	
ไม่เปลี่ยน	94.37
เหตุผล	
เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	52.24
ชราภาพ	46.27
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	11.94
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	8.96
เปลี่ยน	5.63
อาชีพที่ต้องการเปลี่ยน	
ค้าขาย	50.00
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00
รับจ้าง	50.00
เหตุผล ต้องการมีรายได้ประจำ	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 4

ภาวะการผลิตข้าวนาปี

การศึกษาภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน จะทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการผลิต การกระจายผลผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี มีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

4.1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตข้าวนาปี

1) สภาพการผลิต

1.1) ข้าวหอมมะลิ (ตารางที่ 4-1)

จากการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน จำนวน 9 กลุ่มชุดดิน ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 5 กลุ่มชุดดินที่ 5I กลุ่มชุดดินที่ 6I กลุ่มชุดดินที่ 7I กลุ่มชุดดินที่ 7I กลุ่มชุดดินที่ 15I กลุ่มชุดดินที่ 15I กลุ่มชุดดินที่ 35B และกลุ่มชุดดินที่ 35gm สามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 5

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 13.88 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 68.75 และพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 31.25 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 75.00 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 25.00 แหล่งน้ำอื่น ได้แก่ บ่อน้ำบาดาลและสระน้ำในไร่นา เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม

กลุ่มชุดดินที่ 5I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.50 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ทั้งหมด แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทั้งหมดใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น แหล่งน้ำอื่น ได้แก่ แหล่งน้ำสาธารณะ น้ำชลประทาน และแหล่งน้ำธรรมชาติ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 6I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.44 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 66.67 และพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 77.78 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 22.22 แหล่งน้ำอื่น ได้แก่ แหล่งน้ำสาธารณะและแหล่งน้ำธรรมชาติ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 7

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.65 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 76.92 และพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 23.08 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 73.08 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 26.92 แหล่งน้ำอื่น ได้แก่ สระน้ำในไร่นา

และบ่อน้ำบาดาล เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม

กลุ่มชุดดินที่ 7I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.00 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 71.43 และพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 28.57 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียว ร้อยละ 14.29 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 85.71 แหล่งน้ำอื่นคือ น้ำชลประทาน เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 15

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 10.75 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 66.67 และพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียว ร้อยละ 91.67 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 8.33 แหล่งน้ำอื่นคือ สระน้ำในไร่นา เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม

กลุ่มชุดดินที่ 15I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 8.75 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 75.00 และพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 25.00 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียว ร้อยละ 75.00 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 25.00 แหล่งน้ำอื่นคือ แหล่งน้ำสาธารณะ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 35B

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 9.00 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 80.00 และพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 20.00 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 80.00 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 20.00 แหล่งน้ำอื่นคือ แหล่งน้ำธรรมชาติ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.00 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 ร้อยละ 66.67 และพันธุ์ กข 15 ร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 66.67 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำอื่นคือ แหล่งน้ำสาธารณะ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนพฤศจิกายน

ตารางที่ 4-1: สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่								
	5	5I	6I	7	7I	15	15I	35B	35gm
พันธุ์									
ข้าวดอกมะลิ 105	68.75	100.00	66.67	76.92	28.57	33.33	25.00	80.00	66.67
กข 15	31.25	-	33.33	23.08	71.43	66.67	75.00	20.00	33.33
แหล่งน้ำที่ใช้									
น้ำฝนอย่างเดียว	75.00	-	77.78	73.08	14.29	91.67	75.00	80.00	66.67
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	25.00	100.00	22.22	26.92	85.71	8.33	25.00	20.00	33.33
แหล่งน้ำอื่น									
น้ำชลประทาน	-	25.00	-	-	100.00	-	-	-	-
สระน้ำในไรนา	25.00	-	-	71.43	-	100.00	-	-	-
แหล่งน้ำสาธารณะ	-	50.00	50.00	-	-	-	100.00	-	100.00
บ่อน้ำบาดาล	75.00	-	-	42.86	-	-	-	-	-
แหล่งน้ำธรรมชาติ	-	25.00	50.00	-	-	-	-	100.00	-
เนื้อที่ปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	13.88	9.50	8.44	8.65	6.00	10.75	8.75	9.00	6.00
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	13.88	9.50	8.44	8.65	6.00	10.75	8.75	9.00	6.00
เดือนปลูก									
พฤษภาคม	81.25	75.00	33.33	42.31	42.86	33.33	25.00	80.00	-
มิถุนายน	6.25	25.00	66.67	46.15	57.14	41.67	75.00	20.00	66.67
กรกฎาคม	6.25	-	-	11.54	-	16.67	-	-	-
สิงหาคม	6.25	-	-	-	-	-	-	-	33.33
ตุลาคม	-	-	-	-	-	8.33	-	-	-
เดือนเก็บเกี่ยว									
มกราคม	-	-	-	-	-	16.67	-	-	-
กุมภาพันธ์	43.75	-	-	11.54	-	-	-	60.00	-
ตุลาคม	6.25	25.00	-	11.54	-	8.33	-	20.00	-
พฤศจิกายน	37.50	75.00	100.00	53.85	100.00	66.67	100.00	20.00	100.00
ธันวาคม	12.50	-	-	23.07	-	8.33	-	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

1.2) ข้าวเจ้า (ตารางที่ 4-2)

จากการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน จำนวน 1 กลุ่มชุดดิน คือ กลุ่มชุดดินที่ 7I สามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 7I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.50 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์พิษณุโลก 2 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตเป็นน้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 16.67 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 83.33 แหล่งน้ำอื่นคือ น้ำชลประทาน เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนตุลาคม

ตารางที่ 4-2: สภาพการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ไร่/ไร่ละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่ 7I
พันธุ์	
พิษณุโลก 2	100.00
แหล่งน้ำที่ใช้	
น้ำฝนอย่างเดียว	16.67
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	83.33
แหล่งน้ำอื่น	
น้ำชลประทาน	100.00
เนื้อที่ปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	6.50
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	6.50
เดือนปลูก	
พฤษภาคม	16.67
มิถุนายน	83.33
เดือนเก็บเกี่ยว	
ตุลาคม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

1.3) ข้าวเหนียว (ตารางที่ 4-3)

จากการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน จำนวน 11 กลุ่มชุดดิน ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 5 กลุ่มชุดดินที่ 5I กลุ่มชุดดินที่ 6I กลุ่มชุดดินที่ 7I กลุ่มชุดดินที่ 15I กลุ่มชุดดินที่ 15II กลุ่มชุดดินที่ 28B กลุ่มชุดดินที่ 31B กลุ่มชุดดินที่ 35B และกลุ่มชุดดินที่ 35gm สามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 5

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.25 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์ กข 6 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 87.50 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 12.50 แหล่งน้ำอื่นคือ แหล่งน้ำธรรมชาติ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

กลุ่มชุดดินที่ 5I

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 2.00 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์ กข 6 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 16.67 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 83.33 แหล่งน้ำอื่น ได้แก่ น้ำชลประทาน สระน้ำในไร่นา และแหล่งน้ำสาธารณะ เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม

กลุ่มชุดดินที่ 35B

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 4.33 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์ กข 6 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตใช้น้ำฝนอย่างเดียวร้อยละ 66.67 ใช้น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 33.33 แหล่งน้ำอื่นคือ น้ำชลประทาน เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะ ปลูกระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 5.00 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ที่ใช้ปลูกทั้งหมดเป็นพันธุ์ กข 6 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตทั้งหมดใช้น้ำฝนอย่างเดียว เริ่มทำการผลิตหรือเริ่มทำการเพาะปลูกเดือนมิถุนายน และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

ตารางที่ 4-3: สภาพการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	5	5I	6I	7	7I	15
พันธุ์						
กข 6	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
แหล่งน้ำที่ใช้						
น้ำฝนอย่างเดียว	87.50	16.67	85.71	84.62	-	80.00
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	12.50	83.33	14.29	15.38	100.00	20.00
แหล่งน้ำอื่น						
น้ำชลประทาน	-	60.00	-	-	100.00	-
สระน้ำในไร่นา	-	20.00	-	100.00	-	100.00
แหล่งน้ำสาธารณะ	-	20.00	100.00	-	-	-
แหล่งน้ำธรรมชาติ	100.00	-	-	-	-	-
เนื้อที่ปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	6.25	2.00	3.43	4.46	2.83	4.80
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	6.25	2.00	3.43	4.46	2.83	4.80
เดือนปลูก						
พฤษภาคม	25.00	33.33	28.57	7.70	50.00	20.00
มิถุนายน	50.00	50.00	57.14	46.15	50.00	20.00
กรกฎาคม	25.00	16.67	14.29	46.15	-	60.00
เดือนเก็บเกี่ยว						
สิงหาคม	12.50	-	-	-	-	-
ตุลาคม	62.50	16.67	-	23.08	16.67	40.00
พฤศจิกายน	25.00	66.66	100.00	53.84	83.33	50.00
ธันวาคม	-	16.67	-	23.08	-	10.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-3: (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่				
	15I	28B	31B	35B	35gm
พันธุ์					
กข 6	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
แหล่งน้ำที่ใช้					
น้ำฝนอย่างเดียว	66.67	80.00	100.00	66.67	100.00
น้ำฝนและแหล่งน้ำอื่น	33.33	20.00	-	33.33	-
แหล่งน้ำอื่น					
น้ำชลประทาน	-	-	-	100.00	-
แหล่งน้ำสาธารณะ	100.00	-	-	-	-
แหล่งน้ำธรรมชาติ	-	100.00	-	-	-
เนื้อที่ปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)	2.67	5.20	10.50	4.33	5.00
เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ต่อครัวเรือน)	2.67	5.20	10.50	4.33	5.00
เดือนปลูก					
เมษายน	-	-	-	33.33	-
พฤษภาคม	66.67	40.00	100.00	33.33	-
มิถุนายน	33.33	40.00	-	-	100.00
กรกฎาคม	-	20.00	-	33.34	-
เดือนเก็บเกี่ยว					
กันยายน	-	-	25.00	-	-
ตุลาคม	33.33	-	25.00	-	33.33
พฤศจิกายน	66.67	100.00	50.00	66.67	66.67
ธันวาคม	-	-	-	33.33	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) การกระจายผลผลิต

2.1) ข้าวหอมมะลิ (ตารางที่ 4-4)

กลุ่มชุดดินที่ 5

เกษตรกรร้อยละ 99.15 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อทั้งหมด ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 6.75 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 93.75 และผู้ขายขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 6.25 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.19 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 0.55 และเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 0.30

กลุ่มชุดดินที่ 5I

เกษตรกรร้อยละ 95.46 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อทั้งหมด ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 8.75 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตทั้งหมด อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.21 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 2.98 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 1.56

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

เกษตรกรร้อยละ 92.35 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อร้อยละ 66.67 และขายที่บ้านร้อยละ 33.33 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 9.33 กิโลเมตร ผู้ขายจำขนส่งผลผลิตร้อยละ 66.67 และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 33.33 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.23 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 4.15 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 3.50

ตารางที่ 4-4: การกระจายผลผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่								
	5	5I	6I	7	7I	15	15I	35B	35gm
การแจกจ่ายผลผลิต									
ขาย	99.15	95.46	86.98	93.39	96.20	96.64	96.10	97.10	92.35
ทำพันธุ์	0.55	1.56	1.93	1.23	0.31	1.50	1.02	-	3.50
บริโภค	0.30	2.98	11.09	5.38	3.49	1.86	2.88	2.90	4.15
วิธีการขาย									
ขายอิสระ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ									
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สถานที่ขายผลผลิต									
ที่บ้าน	-	-	12.50	-	-	-	25.00	-	33.33
ที่จุดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว)	100.00	100.00	87.50	100.00	100.00	100.00	75.00	100.00	66.67
วิธีการขนส่ง									
ผู้ขายขนส่งเอง	6.25	-	-	-	-	-	-	40.00	-
ผู้ขายจำขนส่ง	93.75	100.00	87.50	100.00	100.00	100.00	75.00	60.00	66.67
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	-	-	12.50	-	-	-	25.00	-	33.33
อัตราค่าขนส่ง (บาท/กก.)									
เฉลี่ย	0.19	0.21	0.22	0.20	0.21	0.23	0.20	0.26	0.23
ระยะทางถึงสถานที่ขาย (กิโลเมตร)									
เฉลี่ย	6.75	8.75	10.50	8.31	15.00	13.27	9.75	8.00	9.33

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.2) ข้าวเจ้า (ตารางที่ 4-5)

กลุ่มชุดดินที่ 7I

เกษตรกรทั้งหมด ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระ ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่น การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อ ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 21.50 กิโลเมตร ผู้ขายจำขนส่งผลผลิต อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.23 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 4-5: การกระจายผลผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ไร่/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่ 7I
การแจกจ่ายผลผลิต	
ขาย	100.00
วิธีการขาย	
ขายอิสระ	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ	
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00
สถานที่ขายผลผลิต	
ที่จัดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว)	100.00
วิธีการขนส่ง	
ผู้ขายจ้างขนส่ง	100.00
อัตราค่าขนส่ง (บาท/กก.)	
เฉลี่ย	0.23
ระยะทางถึงสถานที่ขาย (กิโลเมตร)	
เฉลี่ย	21.50

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

2.3) ข้าวเหนียว (ตารางที่ 4-6)

กลุ่มชุดดินที่ 5

เกษตรกรร้อยละ 69.02 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จัดรับซื้อร้อยละ 50.00 ที่บ้านร้อยละ 33.33 และที่นาร้อยละ 16.67 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 5.40 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิต และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเอง ร้อยละ 50.00 เท่ากัน อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.27 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 28.62 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 2.36

กลุ่มชุดดินที่ 5I

เกษตรกรร้อยละ 61.61 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 36.99 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่บ้านร้อยละ 80.00 และที่จัดรับซื้อร้อยละ 20.00 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 3.00 กิโลเมตร ผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 80.00 และผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 20.00 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 1.40

กลุ่มชุดดินที่ 6I

เกษตรกรร้อยละ 49.43 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 47.93 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่บ้านและที่จัดรับซื้อร้อยละ 50.00 เท่ากัน ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 6.67 กิโลเมตร

ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิต และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 50.00 เท่ากัน อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.25 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 2.64

กลุ่มชุดดินที่ 7

เกษตรกรร้อยละ 56.18 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อร้อยละ 60.00 และที่บ้านร้อยละ 40.00 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 5.30 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 60.00 และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 40.00 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.22 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 41.90 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 1.92

กลุ่มชุดดินที่ 7I

เกษตรกรร้อยละ 53.90 ผลิตเพื่อจำหน่ายด้วยการขาย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อร้อยละ 66.67 และที่บ้านร้อยละ 33.33 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 8.33 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 66.67 และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 33.33 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.25 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 44.45 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 1.65

กลุ่มชุดดินที่ 15

เกษตรกรร้อยละ 49.88 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 47.20 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่บ้านร้อยละ 71.43 และที่จุดรับซื้อร้อยละ 28.57 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 2.86 กิโลเมตร ผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 71.43 และผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 28.57 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.25 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 2.92

กลุ่มชุดดินที่ 15I

เกษตรกรร้อยละ 64.34 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 34.11 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่บ้านและที่จุดรับซื้อร้อยละ 50.00 เท่ากัน ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 5.00 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิต และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 50.00 เท่ากัน อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 1.55

กลุ่มชุดดินที่ 28B

เกษตรกรร้อยละ 76.39 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 20 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อทั้งหมด ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 9.50 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตทั้งหมด อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 3.61

กลุ่มชุดดินที่ 31B

เกษตรกรร้อยละ 80.39 ผลิตเพื่อจำหน่าย เป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่จุดรับซื้อร้อยละ 75.00 และที่บ้านร้อยละ 25.00 ระยะทางจากพื้นที่ปลูกถึงสถานที่ขายผลผลิตเฉลี่ย 6.50 กิโลเมตร ผู้ขายจ้างขนส่งผลผลิตร้อยละ 75.00

และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองร้อยละ 25.00 อัตราค่าขนส่งโดยเฉลี่ย 0.20 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ยังเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 19.08 และเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 0.53

กลุ่มชุดดินที่ 35B

เกษตรกรร้อยละ 96.94 เก็บผลผลิตไว้บริโภคในครัวเรือน และร้อยละ 3.06 เก็บไว้ทำพันธุ์

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

เกษตรกรร้อยละ 49.57 เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 47.26 ผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นการขายแบบอิสระทั้งหมด ผู้รับซื้อผลผลิตเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทั้งหมด การขายผลผลิตขายที่บ้านทั้งหมด และผู้รับซื้อขนส่งผลผลิตเองทั้งหมด นอกจากนี้ยังเก็บไว้ทำพันธุ์ร้อยละ 3.17

ตารางที่ 4-6: การกระจายผลผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	5	5I	6I	7	7I	15
การแจกจ่ายผลผลิต						
ขาย	69.02	36.99	47.93	56.18	53.90	47.20
ทำพันธุ์	2.36	1.40	2.64	1.92	1.65	2.92
บริโภค	28.62	61.61	49.43	41.90	44.45	49.88
วิธีการขาย						
ขายอิสระ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ						
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สถานที่ขายผลผลิต						
ที่นา	16.67	-	-	-	-	-
ที่บ้าน	33.33	80.00	50.00	40.00	33.33	71.43
ที่จุดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว)	50.00	20.00	50.00	60.00	66.67	28.57
วิธีการขนส่ง						
ผู้ขายจ้างขนส่ง	50.00	20.00	50.00	60.00	66.67	28.57
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	50.00	80.00	50.00	40.00	33.33	71.43
อัตราค่าขนส่ง (บาท/กก.)						
เฉลี่ย	0.27	0.20	0.25	0.22	0.25	0.25
ระยะทางถึงสถานที่ขาย (กิโลเมตร)						
เฉลี่ย	5.40	3.00	6.67	5.30	8.33	2.86

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-6: (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	กลุ่มชุดดินที่				
	15I	28B	31B	35B	35gm
การแจกจ่ายผลผลิต					
ขาย	34.11	20.00	80.39	-	47.26
ทำพันธุ์	1.55	3.61	0.53	3.06	3.17
บริโภค	64.34	76.39	19.08	96.94	49.57
วิธีการขาย					
ขายอิสระ	100.00	100.00	100.00	-	100.00
ประเภทผู้รับซื้อ					
พ่อค้าในท้องถิ่น	100.00	100.00	100.00	-	100.00
สถานที่ขายผลผลิต					
ที่นา	-	-	-	-	-
ที่บ้าน	50.00	-	25.00	-	100.00
ที่จุดรับซื้อ (โรงสี,ลานข้าว)	50.00	100.00	75.00	-	-
วิธีการขนส่ง					
ผู้ขายจ้างขนส่ง	50.00	100.00	75.00	-	-
ผู้รับซื้อขนส่งเอง	50.00	-	25.00	-	100.00
อัตราค่าขนส่ง (บาท/กก.)					
เฉลี่ย	0.20	0.20	0.20	-	-
ระยะทางถึงสถานที่ขาย (กิโลเมตร)					
เฉลี่ย	5.00	9.50	6.50	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.2 การใช้ปัจจัยการผลิตข้าวนาปี

เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ สารเร่งการเจริญเติบโต สารป้องกันกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรคพืช น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น แรงงานคน และแรงงานเครื่องจักร สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ข้าวหอมมะลิ (ตารางที่ 4-7)

กลุ่มชุดดินที่ 5

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 17.51 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 49.54 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอกปริมาณเฉลี่ย 18.03 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.02 ลิตรต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.24 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 2.75 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.09 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 3.58 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กิโกรัมต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 2.00 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.25 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 3.64 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 15I

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 13.14 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 38.57 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.09 ลิตรต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.40 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 2.54 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.04 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 5.44 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 35B

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 15.33 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 31.11 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คือ ปุ๋ยคอกปริมาณเฉลี่ย 4.44 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.03 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.27 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 2.78 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.09 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 4.30 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 12.89 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 36.11 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คือ ปุ๋ยคอกปริมาณเฉลี่ย 5.56 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.22 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.28 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 0.53 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.12 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 3.79 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 4-7: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย/ไร่	กลุ่มชุดดินที่								
		5	5I	6I	7	7I	15	15I	35B	35gm
1. เมล็ดพันธุ์	กก.	17.51	13.79	13.63	15.40	12.00	13.03	13.14	15.33	12.89
2. พันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก.	-	-	-	0.36	-	-	-	-	-
3. ปุ๋ยเคมี	กก.	49.54	34.20	37.50	32.09	31.55	26.74	38.57	31.11	36.11
4. ปุ๋ยอินทรีย์										
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก.	0.02	-	3.95	1.78	14.29	3.57	-	-	-
ปุ๋ยคอก	กก.	18.03	13.16	-	6.93	14.29	1.40	-	4.44	5.56
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	-	-	0.67	-	-	-	-	-
5. ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก.	-	-	-	2.22	11.90	-	-	-	-
6. สารเร่งการเจริญเติบโต										
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.02	-	-	0.01	0.12	0.02	0.09	-	-
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	0.09	-	-	-	0.03	-

ตารางที่ 4-7: (ต่อ)

รายการ	หน่วย/ไร่	กลุ่มชุดดินที่								
		5	5I	6I	7	7I	15	15I	35B	35gm
7. สารป้องกันกำจัดวัชพืช										
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.24	0.08	0.26	0.26	0.43	0.25	0.40	0.27	0.22
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	0.53	0.42	0.09	0.05	0.12	-	-	0.28
8. สารป้องกันกำจัดโรคพืช										
ชนิดน้ำ	ลิตร	-	-	0.11	-	-	-	-	-	-
9. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	2.75	5.26	3.72	2.12	4.71	2.00	2.54	2.78	0.53
10. แรงงานคน	วันทำงาน	0.09	-	0.35	0.21	0.07	0.25	0.04	0.09	0.12
11. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	3.58	5.49	5.20	4.47	7.80	3.64	5.44	4.30	3.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) ข้าวเจ้า (ตารางที่ 4-8)

กลุ่มชุดดินที่ 7I

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 10.49 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 42.94 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 11.54 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอกปริมาณเฉลี่ย 20.51 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้วัสดุปรับปรุงดินปริมาณเฉลี่ย 3.21 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.15 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.77 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 2.87 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.13 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 5.95 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 4-8: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย/ไร่	กลุ่มชุดดินที่ 7I
1. เมล็ดพันธุ์	กก.	10.49
2. ปุ๋ยเคมี	กก.	42.94
3. ปุ๋ยอินทรีย์		
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก.	11.54
ปุ๋ยคอก	กก.	20.51
4. วัสดุปรับปรุงดิน	กก.	3.21
5. สารเร่งการเจริญเติบโต		
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.02
6. สารป้องกันกำจัดวัชพืช		
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.15
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.77
7. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	2.87
8. แรงงานคน	วันทำงาน	0.13
9. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	5.95

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) ข้าวเหนียว (ตารางที่ 4-9)

กลุ่มชุดดินที่ 5

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 21.20 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 34.50 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คือ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 1.00 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัด วัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.16 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 3.77 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.11 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 4.38 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 51

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 22.50 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 33.32 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คือ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 8.33 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ปริมาณเฉลี่ย 4.17 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.21 ลิตรต่อไร่ ใช้สาร ป้องกันกำจัดโรคพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.08 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 5.38 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 1.24 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 7.76 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 61

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 22.71 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 31.25 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์คือ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 10.42 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.31 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.08 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 3.00 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.44 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 4.77 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 7

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 19.17 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 48.79 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 4.31 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอกปริมาณเฉลี่ย 28.91 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยหมักปริมาณเฉลี่ย 1.72 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.32 ลิตรต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 3.47 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.87 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 4.67 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

กลุ่มชุดดินที่ 71

ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้เฉลี่ย 17.06 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 22.05 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 4.41 กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยคอก ปริมาณเฉลี่ย 15.29 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เคมีปริมาณเฉลี่ย 11.76 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สาร เรงการเจริญเติบโตชนิดน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.15 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชน้ำปริมาณเฉลี่ย 0.24 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด ปริมาณเฉลี่ย 0.09 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชนิดผงและหรือชนิดเม็ดปริมาณเฉลี่ย 0.15 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่นปริมาณเฉลี่ย 4.76 ลิตรต่อไร่ ใช้แรงงานคนเฉลี่ย 0.19 วันทำงานต่อไร่ และใช้แรงงานเครื่องจักรเฉลี่ย 6.99 ชั่วโมงทำงานต่อไร่

ตารางที่ 4-9: การใช้ปัจจัยในการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย/ไร่	กลุ่มชุดดินที่					
		5	5I	6I	7	7I	15
1. เมล็ดพันธุ์	กก.	21.20	22.50	22.71	19.17	17.06	16.15
2. พันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก.	-	-	-	-	-	0.63
3. ปุ๋ยเคมี	กก.	34.50	33.32	31.25	48.79	22.05	17.70
4. ปุ๋ยอินทรีย์							
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก.	1.00	8.33	10.42	4.31	4.41	10.42
ปุ๋ยคอก	กก.	-	-	-	28.91	15.29	18.75
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	-	-	1.72	-	0.21
5. ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก.	-	4.17	-	-	11.76	-
6. สารเร่งการเจริญเติบโต							
ชนิดน้ำ	ลิตร	-	-	-	-	0.15	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	-	0.01	-
7. สารป้องกันกำจัดวัชพืช				-			
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.16	0.21	0.31	0.32	0.24	0.31
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	0.08	-	0.09	0.04
8. สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช							
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	-	-	-	0.15	-
9. สารป้องกันกำจัดโรคพืช							
ชนิดน้ำ	ลิตร	-	0.08	-	-	-	-
10. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	3.77	5.38	3.00	3.47	4.76	2.82
11. แรงงานคน	วันทำงาน	0.11	1.24	0.44	0.87	0.19	0.76
12. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	4.38	7.76	4.77	4.67	6.99	4.30

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-9: (ต่อ)

รายการ	หน่วย/ไร่	กลุ่มชุดดินที่				
		15I	28B	31B	35B	35gm
1. เมล็ดพันธุ์	กก.	20.00	18.77	17.62	22.31	25.33
2. ปุ๋ยเคมี	กก.	40.62	27.88	33.93	44.23	60.00
3. ปุ๋ยอินทรีย์						
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก.	-	-	1.19	7.69	-
ปุ๋ยคอก	กก.	-	-	-	30.77	6.67
4. สารเร่งการเจริญเติบโต						
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.13	-	-	-	0.13
5. สารป้องกันกำจัดวัชพืช						
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.38	0.15	0.29	0.31	0.13
ชนิดผง/เม็ด	กก.	-	0.12	-	-	0.33
6. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	3.63	2.44	3.19	3.38	0.80
7. แรงงานคน	วันทำงาน	0.09	1.00	0.01	0.05	0.12
8. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	6.53	4.43	4.43	6.23	4.60

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

4.3 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี

จากการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี สามารถวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวนาปี ซึ่งอธิบายข้อมูลจากการผลิตข้าวนาปีจำแนกตามชนิดของข้าว และตามกลุ่มชุดดิน ทั้งนี้ราคาผลผลิตที่นำมาคำนวณมูลค่าผลผลิตใช้ราคาเฉลี่ยจากที่สำรวจได้ราคาเดียว ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ กิโลกรัมละ 9.06 บาท ข้าวเจ้า กิโลกรัมละ 7.56 บาท และข้าวเหนียว กิโลกรัมละ 7.48 บาท เพื่อกำจัดปัญหาตัวแปรด้านราคาที่แตกต่างกันตามสถานที่และระยะเวลาการขายผลผลิต สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ข้าวหอมมะลิ (ตารางที่ 4-10)

กลุ่มชุดดินที่ 5

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,839.45 บาท (ร้อยละ 69.72 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,267.51 1,261.10 1.35 107.07 1.69 66.46 และ 134.27 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 31.12 30.97 0.03 2.63 0.04 1.63 และ 3.30 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,232.91 บาท (ร้อยละ 30.28 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 995.90 65.47 และ 166.54 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 24.46 1.61 และ 4.09 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,072.36 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,346.39 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,725.97 บาท (ร้อยละ 57.62 และ 42.38 ตามลำดับ) ผลผลิต 573.87 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 5,199.26 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,852.87 2,359.81 และ 1,126.90 บาท ตามลำดับ

มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.28 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 7.10 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 5I

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,970.31 บาท (ร้อยละ 70.94 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,108.68 1,510.79 177.61 56.79 และ 116.44 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 26.48 36.08 4.24 1.36 และ 2.78 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,216.88 บาท (ร้อยละ 29.06 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 921.84 86.87 และ 203.17 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 22.02 2.07 และ 4.85 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,187.19 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 1,868.79 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 2,318.40 บาท (ร้อยละ 44.63 และ 55.37 ตามลำดับ) ผลผลิต 884.21 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 8,010.94 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 6,142.15 5,040.63 และ 3,823.75 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.91 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 4.74 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 6I

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,153.57 บาท (ร้อยละ 72.51 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,237.92 1,611.38 5.00 124.41 62.87 และ 111.99 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 28.46 37.05 0.11 2.86 1.45 และ 2.57 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,195.64 บาท (ร้อยละ 27.49 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 997.89 57.00 และ 135.75 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 22.95 1.31 และ 3.12 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,349.21 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,647.57 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,701.64 บาท (ร้อยละ 60.87 และ 39.13 ตามลำดับ) ผลผลิต 678.03 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 6,142.95 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,495.38 2,989.38 และ 1,793.74 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.41 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.41 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 7

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,896.09 บาท (ร้อยละ 72.58 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,093.82 1,520.90 1.02 104.56 1.28 70.35 และ 104.16 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 27.41 38.12 0.03 2.62 0.03 1.76 และ 2.61 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,094.31 บาท (ร้อยละ 27.42 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 979.13 38.09

และ 72.09 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 24.54 0.95 และ 1.81 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,990.40 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,524.92 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,465.48 บาท (ร้อยละ 63.27 และ 36.73 ตามลำดับ) ผลผลิต 560.13 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 5,074.78 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,549.86 2,178.69 และ 1,084.38 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.27 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 7.12 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 71

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,888.77 บาท (ร้อยละ 81.86 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,301.17 2,183.51 153.65 94.13 และ 156.31 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 27.39 45.96 3.24 1.98 และ 3.29 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 861.99 บาท (ร้อยละ 18.14 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 778.45 31.70 และ 46.84 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.10 16.38 0.67 และ 0.99 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,750.76 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 3,283.93 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,466.83 บาท (ร้อยละ 69.12 และ 30.88 ตามลำดับ) ผลผลิต 788.10 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 7,140.19 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,856.26 3,251.42 และ 2,389.43 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.50 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.03 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 15

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,644.06 บาท (ร้อยละ 71.26 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 908.67 1,487.57 0.89 109.74 1.16 64.22 และ 71.81 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 24.49 40.09 0.02 2.96 0.03 1.73 และ 1.94 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,066.55 บาท (ร้อยละ 28.74 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 985.31 23.93 และ 52.31 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 26.55 0.65 และ 1.41 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,710.61 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,545.76 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,164.85 บาท (ร้อยละ 68.61 และ 31.39 ตามลำดับ) ผลผลิต 516.39 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 4,678.49 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,132.73 2,034.43 และ 967.88 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.26 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 7.19 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 15I

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,175.10 บาท (ร้อยละ 75.22 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,121.90 1,812.94 96.11 82.70 และ 61.45 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 26.58 42.95 2.28 1.96 และ 1.45 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,045.88 บาท (ร้อยละ 24.78 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 995.00 18.51 และ 27.37 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 23.57 0.44 และ 0.65 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,220.98 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,611.04 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,609.94 บาท (ร้อยละ 61.86 และ 38.14 ตามลำดับ) ผลผลิต 645.71 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 5,850.13 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,239.09 2,675.03 และ 1,629.15 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.39 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.54 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 35B

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,560.79 บาท (ร้อยละ 68.84 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 973.64 1,351.05 94.08 65.58 และ 76.44 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 26.17 36.32 2.53 1.76 และ 2.06 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,159.36 บาท (ร้อยละ 31.16 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 995.33 48.42 และ 110.61 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 26.76 1.30 และ 2.97 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,720.15 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,099.19 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,620.96 บาท (ร้อยละ 56.43 และ 43.57 ตามลำดับ) ผลผลิต 382.67 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 3,466.99 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 1,367.80 906.20 และ 253.16 บาท ตามลำดับ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.93 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 9.72 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,996.52 บาท (ร้อยละ 75.50 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,052.39 1,697.22 60.20 76.20 และ 110.51 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 26.52 42.76 1.52 1.92 และ 2.78 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 972.57 บาท (ร้อยละ 24.50 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 952.78 7.39 และ 7.40 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 24.00 0.19 และ 0.19 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,969.09 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,637.93 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,331.16 บาท (ร้อยละ 66.46 และ 33.54 ตามลำดับ) ผลผลิต 367.78 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 3,332.09 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน

พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 694.16 335.57 และ 637.00 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.84 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 10.79 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

ตารางที่ 4-10: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน
ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	5			5I		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,346.39	1,725.97	4,072.36	1,868.79	2,318.40	4,187.19
1. ต้นทุนผันแปร	2,179.23	660.22	2,839.45	1,863.79	1,106.52	2,970.31
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,188.37	79.14	1,267.51	759.21	349.47	1,108.68
ค่าเมล็ดพันธุ์	353.71	79.14	432.85	-	349.47	349.47
ค่าปุ๋ยเคมี	690.04	-	690.04	551.32	-	551.32
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	20.00	-	20.00	13.16	-	13.16
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	4.05	-	4.05	-	-	-
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	39.17	-	39.17	36.84	-	36.84
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	81.40	-	81.40	157.89	-	157.89
1.2 ค่าแรงงาน	752.07	509.03	1,261.10	810.53	700.26	1,510.79
ค่าแรงงานคน	1.35	20.95	22.30	-	-	-
ค่าแรงงานเครื่องจักร	750.72	488.08	1,238.80	810.53	700.26	1,510.79
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	1.35	-	1.35	-	-	-
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	101.48	5.59	107.07	177.61	-	177.61
1.5 ค่าไฟฟ้า	1.69	-	1.69	-	-	-
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	66.46	66.46	-	56.79	56.79
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	134.27	-	134.27	116.44	-	116.44
2. ต้นทุนคงที่	167.16	1,065.75	1,232.91	5.00	1,211.88	1,216.88
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	162.16	833.74	995.90	-	921.84	921.84
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	65.47	65.47	-	86.87	86.87
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	166.54	166.54	-	203.17	203.17
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			573.87			884.21
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			9.06			9.06
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			5,199.26			8,010.94
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			2,852.87			6,142.15
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			2,359.81			5,040.63
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			1,126.90			3,823.75
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.28			1.91
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			7.10			4.74

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-10: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	6I			7		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,647.57	1,701.64	4,349.21	2,524.92	1,465.48	3,990.40
1. ต้นทุนผันแปร	2,046.52	1,107.05	3,153.57	2,268.81	627.28	2,896.09
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	961.70	276.22	1,237.92	898.72	195.10	1,093.82
ค่าเมล็ดพันธุ์	84.87	276.22	361.09	222.86	190.03	412.89
ค่าพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	2.22	5.07	7.29
ค่าปุ๋ยเคมี	616.31	-	616.31	478.89	-	478.89
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	30.00	-	30.00	31.42	-	31.42
ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	-	-	-	35.56	-	35.56
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	-	-	-	11.56	-	11.56
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	84.60	-	84.60	51.44	-	51.44
ค่าสารป้องกันกำจัดโรคพืช	34.21	-	34.21	-	-	-
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	111.71	-	111.71	62.99	-	62.99
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	1.78	-	1.78
1.2 ค่าแรงงาน	843.42	767.96	1,611.38	1,159.07	361.83	1,520.90
ค่าแรงงานคน	69.08	38.49	107.57	34.67	23.83	58.50
ค่าแรงงานเครื่องจักร	774.34	729.47	1,503.81	1,124.40	338.00	1,462.40
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	5.00	-	5.00	1.02	-	1.02
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	124.41	-	124.41	104.56	-	104.56
1.5 ค่าไฟฟ้า	-	-	-	1.28	-	1.28
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	62.87	62.87	-	70.35	70.35
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	111.99	-	111.99	104.16	-	104.16
2. ต้นทุนคงที่	601.05	594.59	1,195.64	256.11	838.20	1,094.31
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	596.05	401.84	997.89	251.11	728.02	979.13
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	57.00	57.00	-	38.09	38.09
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	135.75	135.75	-	72.09	72.09
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			678.03			560.13
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			9.06			9.06
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			6,142.95			5,074.78
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,495.38			2,549.86
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			2,989.38			2,178.69
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			1,793.74			1,084.38
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.41			1.27
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			6.41			7.12

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คำนวณระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-10: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	7I			15		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	3,283.93	1,466.83	4,750.76	2,545.76	1,164.85	3,710.61
1. ต้นทุนผันแปร	3,052.74	836.03	3,888.77	2,047.74	596.32	2,644.06
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,240.88	60.29	1,301.17	705.44	203.23	908.67
ค่าเมล็ดพันธุ์	231.58	60.29	291.87	157.98	203.23	361.21
ค่าปุ๋ยเคมี	494.53	-	494.53	402.99	-	402.99
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	133.10	-	133.10	32.45	-	32.45
ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	119.05	-	119.05	-	-	-
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	49.05	-	49.05	4.19	-	4.19
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	72.14	-	72.14	46.28	-	46.28
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	141.43	-	141.43	60.00	-	60.00
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	1.55	-	1.55
1.2 ค่าแรงงาน	1,501.90	681.61	2,183.51	1,158.70	328.87	1,487.57
ค่าแรงงานคน	-	18.75	18.75	50.44	15.92	66.36
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,501.90	662.86	2,164.76	1,108.26	312.95	1,421.21
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	0.89	-	0.89
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	153.65	-	153.65	109.74	-	109.74
1.5 ค่าไฟฟ้า	-	-	-	1.16	-	1.16
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	94.13	94.13	-	64.22	64.22
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	156.31	-	156.31	71.81	-	71.81
2. ต้นทุนคงที่	231.19	630.80	861.99	498.02	568.53	1,066.55
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	226.19	552.26	778.45	493.02	492.29	985.31
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	31.70	31.70	-	23.93	23.93
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	46.84	46.84	-	52.31	52.31
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	788.10			516.39		
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	9.06			9.06		
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	7,140.19			4,678.49		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	3,856.26			2,132.73		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	3,251.42			2,034.43		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	2,389.43			967.88		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	1.50			1.26		
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	6.03			7.19		

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-10: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	15I			35B		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,611.04	1,609.94	4,220.98	2,099.19	1,620.96	3,720.15
1. ต้นทุนผันแปร	2,606.04	569.06	3,175.10	2,094.19	466.60	2,560.79
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	964.19	157.71	1,121.90	973.64	-	973.64
ค่าเมล็ดพันธุ์	169.43	157.71	327.14	441.56	-	441.56
ค่าปุ๋ยเคมี	621.44	-	621.44	402.90	-	402.90
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	-	-	-	8.89	-	8.89
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	16.46	-	16.46	1.67	-	1.67
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	80.57	-	80.57	37.11	-	37.11
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	76.29	-	76.29	81.51	-	81.51
1.2 ค่าแรงงาน	1,484.29	328.65	1,812.94	983.89	367.16	1,351.05
ค่าแรงงานคน	-	11.79	11.79	-	26.67	26.67
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,484.29	316.86	1,801.15	983.89	340.49	1,324.38
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	96.11	-	96.11	60.22	33.86	94.08
1.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	82.70	82.70	-	65.58	65.58
1.5 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	61.45	-	61.45	76.44	-	76.44
2. ต้นทุนคงที่	5.00	1,040.88	1,045.88	5.00	1,154.36	1,159.36
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	-	995.00	995.00	-	995.33	995.33
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	18.51	18.51	-	48.42	48.42
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	27.37	27.37	-	110.61	110.61
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	645.71			382.67		
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	9.06			9.06		
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	5,850.13			3,466.99		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	3,239.09			1,367.80		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	2,675.03			906.20		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	1,629.15			-253.16		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	1.39			0.93		
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	6.54			9.72		

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คำนวณระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-10: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่ 35gm		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,637.93	1,331.16	3,969.09
1. ต้นทุนผันแปร	2,455.15	541.37	2,996.52
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	698.61	353.78	1,052.39
ค่าเมล็ดพันธุ์	-	353.78	353.78
ค่าปุ๋ยเคมี	603.33	-	603.33
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	5.56	-	5.56
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	73.89	-	73.89
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	15.83	-	15.83
1.2 ค่าแรงงาน	1,585.83	111.39	1,697.22
ค่าแรงงานคน	12.50	25.00	37.50
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,573.33	86.39	1,659.72
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	60.20	-	60.20
1.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	76.20	76.20
1.5 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	110.51	-	110.51
2. ต้นทุนคงที่	182.78	789.79	972.57
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	177.78	775.00	952.78
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	7.39	7.39
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	7.40	7.40
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			367.78
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			9.06
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			3,332.09
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			694.16
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			335.57
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			-637.00
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			0.84
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			10.79

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) ข้าวเจ้า (ตารางที่ 4-11)

กลุ่มชุดดินที่ 7I

ต้นทุนการผลิตข้าวเจ้าเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 4,457.04 บาท (ร้อยละ 78.36 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,164.20 2,743.82 12.42 243.33 119.44 และ 173.83 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 20.47 48.24 0.22 4.28 2.10 และ 3.05 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,230.75 บาท (ร้อยละ 21.64 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 1,130.00 28.93 และ 66.82 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.09 19.87 0.51 และ 1.17 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 5,687.79 บาท แยกเป็น ต้นทุนเงินสด 4,269.29 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,418.50 บาท (ร้อยละ 75.06 และ 24.94 ตามลำดับ) ผลผลิต 1,021.54 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 7,722.84 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,453.55 3,265.80 และ 2,035.05 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วน

รายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.36 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 5.57 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

ตารางที่ 4-11: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่ 7I		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	4,269.29	1,418.50	5,687.79
1. ต้นทุนผันแปร	3,848.91	608.13	4,457.04
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,164.20	-	1,164.20
ค่าเมล็ดพันธุ์	200.97	-	200.97
ค่าปุ๋ยเคมี	668.59	-	668.59
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	109.74	-	109.74
ค่าวัสดุปรับปรุงดิน	41.67	-	41.67
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	3.85	-	3.85
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	52.82	-	52.82
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	86.56	-	86.56
1.2 ค่าแรงงาน	2,255.13	488.69	2,743.82
ค่าแรงงานคน	-	40.38	40.38
ค่าแรงงานเครื่องจักร	2,255.13	448.31	2,703.44
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	12.42	-	12.42
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	243.33	-	243.33
1.5 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	119.44	119.44
1.6 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	173.83	-	173.83
2. ต้นทุนคงที่	420.38	810.37	1,230.75
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	415.38	714.62	1,130.00
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	28.93	28.93
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	66.82	66.82
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			1,021.54
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			7.56
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			7,722.84
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			3,453.55
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			3,265.80
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			2,035.05
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.36
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			5.57

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) ข้าวเหนียว (ตารางที่ 4-12)

กลุ่มชุดดินที่ 5

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,759.23 บาท (ร้อยละ 71.31 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,135.14 1,521.46 6.57 37.30 1.50 53.09 และ 4.17 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 29.34 39.32 0.17 0.96 0.04 1.37 และ 0.11 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,110.17 บาท (ร้อยละ 28.69 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 979.90 36.59 และ 88.68 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 25.32 0.95 และ 2.29 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,869.40 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 1,642.78 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 2,226.62 บาท (ร้อยละ 42.46 และ 57.54 ตามลำดับ) ผลผลิต 594.00 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 4,443.12 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,800.34 1,683.89 และ 573.72 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.15 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.51 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 5I

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,560.77 บาท (ร้อยละ 76.38 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,411.88 2,028.44 20.20 22.78 75.71 และ 1.76 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 30.29 43.51 0.43 0.49 1.62 และ 0.04 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,101.05 บาท (ร้อยละ 23.62 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 899.17 67.43 และ 129.45 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 19.29 1.45 และ 2.77 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,661.82 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,336.29 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 2,325.53 บาท (ร้อยละ 50.12 และ 49.88 ตามลำดับ) ผลผลิต 837.50 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 6,264.50 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,928.21 2,703.73 และ 1,602.68 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.34 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 5.57 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 6I

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,197.64 บาท (ร้อยละ 74.40 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,271.72 1,750.67 32.68 69.14 70.61 และ 2.82 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 29.59 40.73 0.76 1.61 1.64 และ 0.07 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,100.33 บาท (ร้อยละ 25.60 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 915.00 57.99

และ 122.34 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 21.29 1.35 และ 2.85 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,297.97 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,513.85 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,784.12 บาท (ร้อยละ 58.49 และ 41.51 ตามลำดับ) ผลผลิต 725.00 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 5,423.00 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,909.15 2,225.36 และ 1,125.03 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.26 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 5.93 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 7

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,404.44 บาท (ร้อยละ 76.51 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,449.19 1,760.55 22.10 84.21 5.39 74.66 และ 8.34 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 32.57 39.57 0.50 1.89 0.12 1.68 และ 0.18 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,045.34 บาท (ร้อยละ 23.49 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 865.08 58.84 และ 116.42 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 19.44 1.32 และ 2.62 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,449.78 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,620.94 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,828.84 บาท (ร้อยละ 58.90 และ 41.10 ตามลำดับ) ผลผลิต 655.00 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 4,899.40 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,278.46 1,494.96 และ 449.62 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.10 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.79 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 7I

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,498.37 บาท (ร้อยละ 74.75 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,231.23 2,055.52 28.17 105.88 75.21 และ 2.36 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 26.31 43.92 0.60 2.26 1.61 และ 0.05 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,182.00 บาท (ร้อยละ 25.25 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 950.00 107.82 และ 119.18 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 20.30 2.30 และ 2.54 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,680.37 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,498.05 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 2,182.32 บาท (ร้อยละ 53.37 และ 46.63 ตามลำดับ) ผลผลิต 829.41 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 6,203.99 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,705.94 2,705.62 และ 1,523.62 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.33 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 5.64 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 15

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,785.72 บาท (ร้อยละ 73.53 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 947.49 1,734.90 11.52 24.93 1.56 62.00 และ 3.32 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 25.01 45.79 0.30 0.66 0.04 1.64 และ 0.09 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,003.06 บาท (ร้อยละ 26.47 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 918.65 25.76 และ 53.65 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 24.25 0.68 และ 1.41 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,788.78 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,108.60 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,680.18 บาท (ร้อยละ 55.65 และ 44.35 ตามลำดับ) ผลผลิต 571.88 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 4,277.66 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,169.06 1,491.94 และ 488.88 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.13 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.63 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 15I

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,238.68 บาท (ร้อยละ 77.30 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,304.64 1,813.26 1.25 38.95 80.40 และ 0.18 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 31.14 43.28 0.03 0.93 1.91 และ 0.01 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 951.28 บาท (ร้อยละ 22.70 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 900.00 23.24 และ 28.04 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 21.48 0.55 และ 0.67 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,189.96 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,774.02 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,415.94 บาท (ร้อยละ 66.21 และ 33.79 ตามลำดับ) ผลผลิต 662.50 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 4,955.50 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 2,181.48 1,716.82 และ 765.54 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.18 แสดงว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 6.32 บาท ดังนั้น เกษตรกรสามารถลงทุนได้

กลุ่มชุดดินที่ 28B

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,973.33 บาท (ร้อยละ 74.90 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าไฟฟ้า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 989.80 1,885.38 10.42 14.62 2.40 68.49 และ 2.22 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 24.93 47.49 0.26 0.37 0.06 1.73 และ 0.06 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 996.57 บาท (ร้อยละ 25.10 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 951.73 18.43 และ 21.41 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 23.97 0.46 และ 0.54 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,969.90 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,530.05 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,439.85 บาท

(ร้อยละ 63.73 และ 36.27 ตามลำดับ) ผลผลิต 365.38 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 2,733.04 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุน และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 202.99 240.29 และ 1,236.86 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.69 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 10.87 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

กลุ่มชุดดินที่ 31B

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 2,852.06 บาท (ร้อยละ 73.46 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าขนส่งผลผลิต ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,099.41 1,622.41 9.69 48.72 69.46 และ 2.37 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 28.32 41.79 0.25 1.25 1.79 และ 0.06 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,030.55 บาท (ร้อยละ 26.54 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 995.24 11.81 และ 18.50 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.13 25.63 0.30 และ 0.48 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 3,882.61 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,144.47 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,738.14 บาท (ร้อยละ 55.23 และ 44.77 ตามลำดับ) ผลผลิต 309.52 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 2,315.21 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุน และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 170.74 536.85 และ 1,567.40 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.60 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 12.54 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

กลุ่มชุดดินที่ 35B

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,224.16 บาท (ร้อยละ 75.84 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,440.36 1,693.88 12.82 74.68 และ 2.42 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 33.88 39.85 0.30 1.76 และ 0.05 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 1,027.01 บาท (ร้อยละ 24.16 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 967.31 25.40 และ 29.30 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.12 22.75 0.60 และ 0.69 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,251.17 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 2,766.75 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,484.42 บาท (ร้อยละ 65.08 และ 34.92 ตามลำดับ) ผลผลิต 400.00 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 2,992.00 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุน และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 225.25 232.16 และ 1,259.17 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.70 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 10.63 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

กลุ่มชุดดินที่ 35gm

ต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 3,594.91 บาท (ร้อยละ 79.32 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าวัสดุการเกษตร ค่าแรงงาน ค่าซ่อมแซม

อุปกรณ์การเกษตร ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 1,702.08 1,789.93 4.00 96.67 และ 2.23 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 37.56 39.49 0.09 2.13 และ 0.05 ตามลำดับ) และต้นทุนคงที่ 937.26 บาท (ร้อยละ 20.68 ของต้นทุนทั้งหมด) เป็นค่าภาษีที่ดิน ค่าใช้ที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร 5.00 918.33 6.46 และ 7.47 บาท ตามลำดับ (ร้อยละ 0.11 20.26 0.14 และ 0.17 ตามลำดับ) รวมต้นทุนทั้งหมด 4,532.17 บาท แยกเป็น ต้นทุนเงินสด 3,301.84 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,230.33 บาท (ร้อยละ 72.85 และ 27.15 ตามลำดับ) ผลผลิต 416.67 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าผลผลิต 3,116.69 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดขาดทุน ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรขาดทุน และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 185.15 478.22 และ 1,415.48 บาท ตามลำดับ มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 0.69 แสดงว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม 10.88 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

ตารางที่ 4-12: ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	5			5I		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	1,642.78	2,226.62	3,869.40	2,336.29	2,325.53	4,661.82
1. ต้นทุนผันแปร	1,637.78	1,121.45	2,759.23	2,331.29	1,229.48	3,560.77
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	799.14	336.00	1,135.14	1,121.55	290.33	1,411.88
ค่าเมล็ดพันธุ์	175.20	336.00	511.20	262.17	290.33	552.50
ค่าปุ๋ยเคมี	479.20	-	479.20	509.17	-	509.17
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	7.00	-	7.00	60.00	-	60.00
ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	-	-	-	66.67	-	66.67
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	24.40	-	24.40	29.17	-	29.17
ค่าสารป้องกันกำจัดโรคพืช	-	-	-	20.83	-	20.83
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	113.34	-	113.34	161.04	-	161.04
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	12.50	-	12.50
1.2 ค่าแรงงาน	789.10	732.36	1,521.46	1,165.00	863.44	2,028.44
ค่าแรงงานคน	1.50	30.00	31.50	200.00	166.15	366.15
ค่าแรงงานเครื่องจักร	787.60	702.36	1,489.96	965.00	697.29	1,662.29
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	6.57	-	6.57	20.20	-	20.20
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	37.30	-	37.30	22.78	-	22.78
1.5 ค่าไฟฟ้า	1.50	-	1.50	-	-	-
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	53.09	53.09	-	75.71	75.71
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	4.17	-	4.17	1.76	-	1.76
2. ต้นทุนคงที่	5.00	1,105.17	1,110.17	5.00	1,096.05	1,101.05
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	-	979.90	979.90	-	899.17	899.17
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	36.59	36.59	-	67.43	67.43
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	88.68	88.68	-	129.45	129.45

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	5			5I		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			594.00			837.50
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			7.48			7.48
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			4,443.12			6,264.50
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนเงินสด (บาท/ไร่)			2,800.34			3,928.21
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนผืนแปร (บาท/ไร่)			1,683.89			2,703.73
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			573.72			1,602.68
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.15			1.34
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			6.51			5.57

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	6I			7		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,513.85	1,784.12	4,297.97	2,620.94	1,828.84	4,449.78
1. ต้นทุนผันแปร	2,175.52	1,022.12	3,197.64	2,305.60	1,098.84	3,404.44
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	828.80	442.92	1,271.72	1,106.12	343.07	1,449.19
ค่าเมล็ดพันธุ์	121.04	442.92	563.96	164.31	320.66	484.97
ค่าปุ๋ยเคมี	492.92	-	492.92	727.11	-	727.11
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	72.92	-	72.92	56.31	22.41	78.72
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	52.75	-	52.75	47.41	-	47.41
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	89.17	-	89.17	103.22	-	103.22
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	7.76	-	7.76
1.2 ค่าแรงงาน	1,242.08	508.59	1,750.67	1,079.44	681.11	1,760.55
ค่าแรงงานคน	120.83	44.01	164.84	157.54	99.03	256.57
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,121.25	464.58	1,585.83	921.90	582.08	1,503.98
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	32.68	-	32.68	22.10	-	22.10
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	69.14	-	69.14	84.21	-	84.21
1.5 ค่าไฟฟ้า	-	-	-	5.39	-	5.39
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	70.61	70.61	-	74.66	74.66
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	2.82	-	2.82	8.34	-	8.34
2. ต้นทุนคงที่	338.33	762.00	1,100.33	315.34	730.00	1,045.34
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	333.33	581.67	915.00	310.34	554.74	865.08
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	57.99	57.99	-	58.84	58.84
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	122.34	122.34	-	116.42	116.42
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			725.00			655.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			7.48			7.48
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			5,423.00			4,899.40
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนเงินสด (บาท/ไร่)			2,909.15			2,278.46
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนผืนแปร (บาท/ไร่)			2,225.36			1,494.96
ผลตอบแทนเนื้อดินทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			1,125.03			449.62
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.26			1.10
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			5.93			6.79

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	7I			15		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,498.05	2,182.32	4,680.37	2,108.60	1,680.18	3,788.78
1. ต้นทุนผันแปร	2,316.58	1,181.79	3,498.37	1,911.10	874.62	2,785.72
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	912.52	318.71	1,231.23	539.61	407.88	947.49
ค่าเมล็ดพันธุ์	79.53	318.71	398.24	31.92	405.17	437.09
ค่าพันธุ์พืชปุ๋ยสด	-	-	-	13.75	-	13.75
ค่าปุ๋ยเคมี	340.00	-	340.00	257.09	-	257.09
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	49.11	-	49.11	94.58	2.71	97.29
ค่าปุ๋ยอินทรีย์เคมี	200.00	-	200.00	-	-	-
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	55.00	-	55.00	7.29	-	7.29
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	34.18	-	34.18	48.10	-	48.10
ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช	11.76	-	11.76	-	-	-
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	142.94	-	142.94	83.75	-	83.75
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	3.13	-	3.13
1.2 ค่าแรงงาน	1,267.65	787.87	2,055.52	1,330.16	404.74	1,734.90
ค่าแรงงานคน	-	58.46	58.46	197.66	42.97	240.63
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,267.65	729.41	1,997.06	1,132.50	361.77	1,494.27
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	28.17	-	28.17	11.52	-	11.52
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	105.88	-	105.88	24.93	-	24.93
1.5 ค่าไฟฟ้า	-	-	-	1.56	-	1.56
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	75.21	75.21	-	62.00	62.00
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	2.36	-	2.36	3.32	-	3.32
2. ต้นทุนคงที่	181.47	1,000.53	1,182.00	197.50	805.56	1,003.06
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	176.47	773.53	950.00	192.50	726.15	918.65
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	107.82	107.82	-	25.76	25.76
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	119.18	119.18	-	53.65	53.65
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	829.41			571.88		
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	7.48			7.48		
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	6,203.99			4,277.66		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	3,705.94			2,169.06		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	2,705.62			1,491.94		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	1,523.62			488.88		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	1.33			1.13		
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	5.64			6.63		

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	15I			28B		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,774.02	1,415.94	4,189.96	2,530.05	1,439.85	3,969.90
1. ต้นทุนผันแปร	2,474.02	764.66	3,238.68	2,109.67	863.66	2,973.33
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,058.64	246.00	1,304.64	740.11	249.69	989.80
ค่าเมล็ดพันธุ์	239.00	246.00	485.00	226.15	249.69	475.84
ค่าปุ๋ยเคมี	622.51	-	622.51	400.96	-	400.96
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	35.00	-	35.00	-	-	-
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	53.50	-	53.50	25.31	-	25.31
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	108.63	-	108.63	72.31	-	72.31
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	-	15.38	-	15.38
1.2 ค่าแรงงาน	1,375.00	438.26	1,813.26	1,339.90	545.48	1,885.38
ค่าแรงงานคน	-	28.13	28.13	209.13	133.65	342.78
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,375.00	410.13	1,785.13	1,130.77	411.83	1,542.60
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	1.25	-	1.25	10.42	-	10.42
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	38.95	-	38.95	14.62	-	14.62
1.5 ค่าไฟฟ้า	-	-	-	2.40	-	2.40
1.6 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	80.40	80.40	-	68.49	68.49
1.7 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	0.18	-	0.18	2.22	-	2.22
2. ต้นทุนคงที่	300.00	651.28	951.28	420.38	576.19	996.57
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	-	-	-	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	300.00	600.00	900.00	415.38	536.35	951.73
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	23.24	23.24	-	18.43	18.43
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	28.04	28.04	-	21.41	21.41
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			662.50			365.38
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			7.48			7.48
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			4,955.50			2,733.04
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			2,181.48			202.99
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			1,716.82			-240.29
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			765.54			-1,236.86
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			1.18			0.69
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			6.32			10.87

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่					
	31B			35B		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	2,144.47	1,738.14	3,882.61	2,766.75	1,484.42	4,251.17
1. ต้นทุนผันแปร	2,139.47	712.59	2,852.06	2,300.21	923.95	3,224.16
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	941.79	157.62	1,099.41	1,108.05	332.31	1,440.36
ค่าเมล็ดพันธุ์	304.76	157.62	462.38	221.54	332.31	553.85
ค่าปุ๋ยเคมี	494.28	-	494.28	647.50	-	647.50
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	9.05	-	9.05	94.62	-	94.62
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	40.10	-	40.10	43.08	-	43.08
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	93.60	-	93.60	101.31	-	101.31
1.2 ค่าแรงงาน	1,136.90	485.51	1,622.41	1,176.92	516.96	1,693.88
ค่าแรงงานคน	-	2.68	2.68	-	14.42	14.42
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,136.90	482.83	1,619.73	1,176.92	502.54	1,679.46
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	9.69	-	9.69	12.82	-	12.82
1.4 ค่าขนส่งผลผลิต	48.72	-	48.72	-	-	-
1.5 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	69.46	69.46	-	74.68	74.68
1.6 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	2.37	-	2.37	2.42	-	2.42
2. ต้นทุนคงที่	5.00	1,025.55	1,030.55	466.54	560.47	1,027.01
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	-	995.24	995.24	461.54	505.77	967.31
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	11.81	11.81	-	25.40	25.40
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	18.50	18.50	-	29.30	29.30
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	309.52			400.00		
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	7.48			7.48		
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	2,315.21			2,992.00		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)	170.74			225.25		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	-536.85			-232.16		
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	-1,567.40			-1,259.17		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	0.60			0.70		
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	12.54			10.63		

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คิดระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4-12: (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	กลุ่มชุดดินที่ 35gm		
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม
ต้นทุนทั้งหมด	3,301.84	1,230.33	4,532.17
1. ต้นทุนผันแปร	2,976.84	618.07	3,594.91
1.1 ค่าวัสดุการเกษตร	1,378.61	323.47	1,702.08
ค่าเมล็ดพันธุ์	297.87	323.47	621.34
ค่าปุ๋ยเคมี	978.67	-	978.67
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	6.67	-	6.67
ค่าสารเร่งการเจริญเติบโต	40.00	-	40.00
ค่าสารป้องกันกำจัดวัชพืช	31.67	-	31.67
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	23.73	-	23.73
1.2 ค่าแรงงาน	1,592.00	197.93	1,789.93
ค่าแรงงานคน	20.00	15.00	35.00
ค่าแรงงานเครื่องจักร	1,572.00	182.93	1,754.93
1.3 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	4.00	-	4.00
1.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	96.67	96.67
1.5 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	2.23	-	2.23
2. ต้นทุนคงที่	325.00	612.26	937.26
2.1 ค่าภาษีที่ดิน	5.00	-	5.00
2.2 ค่าใช้ที่ดิน	320.00	598.33	918.33
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	6.46	6.46
2.4 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร *	-	7.47	7.47
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			416.67
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			7.48
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			3,116.69
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			-185.15
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			-478.22
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			-1,415.48
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)			0.69
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)			10.88

หมายเหตุ: * ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในอุปกรณ์การเกษตร คำนวณระยะเวลา 6 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.50
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

รายงานการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน จังหวัดพะเยา ปีการเพาะปลูก 2564/65 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อทราบสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี และ (2) เพื่อศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี ตามกลุ่มชุดดิน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ (ตารางที่ 5-1 และตารางที่ 5-2)

1.1) อายุเฉลี่ย 57 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.03 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเอง 6.87 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 71.17 และมีเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดิน 6.42 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 93.35 ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 25.00 มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา โดยเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด

1.2) ปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ 3 อันดับแรก ได้แก่ ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 75.86 ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 63.22 และขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 52.87 โดยความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ 3 อันดับแรก ได้แก่ ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.29 จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 51.76 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 45.88 สำหรับทัศนคติของเกษตรกรร้อยละ 96.74 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวหอมมะลิ โดยมีแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตข้าวหอมมะลิ ให้มีปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้น โดยการเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 63.04 และลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 38.04 และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิร้อยละ 91.30 ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เนื่องจากเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 61.90 ขราภาพร้อยละ 32.14 มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 19.05 และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 13.10 เป็นต้น

1.3) เนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย ระหว่างช่วง 6.00 ถึง 13.88 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย ระหว่างช่วง 367.78 ถึง 884.21 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต ระหว่างช่วง 3,332.09 ถึง 8,010.94 บาทต่อไร่ โดยปัจจัยการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ สำหรับปริมาณวัสดุทางการเกษตรที่ใช้ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ระหว่างช่วง 12.00 ถึง 17.51 กิโลกรัม พันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.36 กิโลกรัม ปุ๋ยเคมี ระหว่างช่วง 26.74 ถึง 49.54 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด ระหว่างช่วง 0.02 ถึง 14.29 กิโลกรัม ปุ๋ยคอก ระหว่างช่วง 1.40 ถึง 18.03 กิโลกรัม และปุ๋ยหมัก 0.67 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ระหว่างช่วง 2.22 ถึง 11.90 กิโลกรัม สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ ระหว่างช่วง 0.01 ถึง 0.12 ลิตร ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด ระหว่างช่วง 0.03 ถึง 0.09 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ ระหว่างช่วง 0.08 ถึง 0.43 ลิตร ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด ระหว่างช่วง 0.05 ถึง 0.53 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.11 ลิตร น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ระหว่างช่วง 0.53 ถึง 5.26 ลิตร แรงงานคน ระหว่างช่วง 0.04 ถึง 0.35 วันทำงาน และแรงงานเครื่องจักร ระหว่างช่วง 3.58 ถึง 7.80 ชั่วโมงทำงาน สำหรับต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร ระหว่างช่วง 2,560.79 ถึง 3,888.77 บาท ต้นทุนคงที่ ระหว่างช่วง 861.99 ถึง 1,232.91 บาท รวมต้นทุน

ทั้งหมด ระหว่างช่วง 3,710.61 ถึง 4,750.76 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด ระหว่างช่วง 1,868.79 ถึง 3,283.93 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด ระหว่างช่วง 1,164.85 ถึง 2,318.40 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด ระหว่างช่วง 694.16 ถึง 6,142.15 335.57 ถึง 5,040.63 และ 967.88 ถึง 3,823.75 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน ระหว่างช่วง 253.16 ถึง 637.00 บาท อนึ่งในการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินด้วยอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 1.26 ถึง 1.91 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม ระหว่างช่วง 4.74 ถึง 7.19 บาท นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 0.84 ถึง 0.93 แสดงให้เห็นว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม ระหว่างช่วง 9.72 ถึง 10.79 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

ตารางที่ 5-1: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
อายุเฉลี่ย (ปี)	57.03
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	67.03
ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง (6.87 ไร่/ครัวเรือน)	71.17
เอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดิน (6.42 ไร่/ครัวเรือน)	93.35
มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา	25.00
กู้ยืมเงินในระบบ	100.00
ปัญหาด้านเกษตร	
ราคาผลผลิตตกต่ำ	75.86
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	63.22
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	52.87
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตรจากภาครัฐ	
ประกันรายได้เกษตรกร	55.29
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	51.76
ประกันราคาสผลผลิต	45.88
ทัศนคติของเกษตรกรไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกข้าว	96.74
แนวคิดการเพิ่มผลผลิตข้าว	
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.04
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	38.04
ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกการเกษตร	91.30
เนื่องจาก เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	61.90
ชราภาพ	32.14
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	19.05
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	13.10

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5-2: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามกลุ่มชุดดิน
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	กลุ่มชุดดินที่				
		5	5I	6I	7	7I
เนื้อที่ปลูก	ไร่/ครัวเรือน	13.88	9.50	8.44	8.65	6.00
เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่/ครัวเรือน	13.88	9.50	8.44	8.65	6.00
ปัจจัยการผลิต						
เมล็ดพันธุ์	กก./ไร่	17.51	13.79	13.63	15.40	12.00
พันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก./ไร่	-	-	-	0.36	-
ปุ๋ยเคมี	กก./ไร่	49.54	34.20	37.50	32.09	31.55
ปุ๋ยอินทรีย์						
ปุ๋ยชีวภาพ						
ชนิดเม็ด	กก./ไร่	0.02	-	3.95	1.78	14.29
ปุ๋ยคอก	กก./ไร่	18.03	13.16	-	6.93	14.29
ปุ๋ยหมัก	กก./ไร่	-	-	-	0.67	-
ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก./ไร่	-	-	-	2.22	11.90
สารเร่งการเจริญเติบโต						
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.02	-	-	0.01	0.12
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	-	-	0.09	-
สารป้องกันกำจัดวัชพืช						
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.24	0.08	0.26	0.26	0.43
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	0.53	0.42	0.09	0.05
สารป้องกันกำจัดโรคพืช						
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	-	-	0.11	-	-
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร/ไร่	2.75	5.26	3.72	2.12	4.71
แรงงานคน	วันทำงาน/ไร่	0.09	-	0.35	0.21	0.07
แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน/ไร่	3.58	5.49	5.20	4.47	7.80
ผลผลิต	กก./ไร่	573.87	884.21	678.03	560.13	788.10
มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	5,199.26	8,010.94	6,142.95	5,074.78	7,140.19
ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	4,072.36	4,187.19	4,349.21	3,990.40	4,750.76
ต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,839.45	2,970.31	3,153.57	2,896.09	3,888.77
ต้นทุนคงที่	บาท/ไร่	1,232.91	1,216.88	1,195.64	1,094.31	861.99
ต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,346.39	1,868.79	2,647.57	2,524.92	3,283.93
ต้นทุนไม่เป็นเงินสด	บาท/ไร่	1,725.97	2,318.40	1,701.64	1,465.48	1,466.83
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,852.87	6,142.15	3,495.38	2,549.86	3,856.26
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,359.81	5,040.63	2,989.38	2,178.69	3,251.42
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	1,126.90	3,823.75	1,793.74	1,084.38	2,389.43
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	-	1.28	1.91	1.41	1.27	1.50
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	บาท	7.10	4.74	6.41	7.12	6.03

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5-2: (ต่อ)

รายการ	หน่วย	กลุ่มชุดดินที่			
		15	15I	35B	35gm
เนื้อที่ปลูก	ไร่/คร้วเรือน	10.75	8.75	9.00	6.00
เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่/คร้วเรือน	10.75	8.75	9.00	6.00
ปัจจัยการผลิต					
เมล็ดพันธุ์	กก./ไร่	13.03	13.14	15.33	12.89
ปุ๋ยเคมี	กก./ไร่	26.74	38.57	31.11	36.11
ปุ๋ยอินทรีย์					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดเม็ด	กก./ไร่	3.57	-	-	-
ปุ๋ยคอก	กก./ไร่	1.40	-	4.44	5.56
สารเร่งการเจริญเติบโต					
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.02	0.09	-	-
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	-	0.03	-
สารป้องกันกำจัดวัชพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.25	0.40	0.27	0.22
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	0.12	-	-	0.28
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร/ไร่	2.00	2.54	2.78	0.53
แรงงานคน	วันทำงาน/ไร่	0.25	0.04	0.09	0.12
แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน/ไร่	3.64	5.44	4.30	3.79
ผลผลิต	กก./ไร่	516.39	645.81	382.67	367.78
มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	4,678.49	5,850.13	3,466.99	3,332.09
ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	3,710.61	4,220.98	3,720.15	3,969.09
ต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,644.06	3,175.10	2,560.79	2,996.52
ต้นทุนคงที่	บาท/ไร่	1,066.55	1,045.88	1,159.36	972.57
ต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,545.76	2,611.04	2,099.19	2,637.93
ต้นทุนไม่เป็นเงินสด	บาท/ไร่	1,164.85	1,609.94	1,620.96	1,331.16
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,132.73	3,239.09	1,367.80	694.16
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,034.43	2,675.03	906.20	335.57
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	967.88	1,629.15	-253.16	-637.00
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	-	1.26	1.39	0.93	0.84
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	บาท	7.19	6.54	9.72	10.79

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า (ตารางที่ 5-3 และตารางที่ 5-4)

2.1) มีอายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเอง 7.67 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 84.15 และมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดินทั้งหมด ทั้งนี้เกษตรกรทั้งหมดมีการกักเงินในรอบปีที่ผ่านมา โดยเป็นการกักเงินในระบบทั้งหมด

2.2) ปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงทั้งหมด ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 87.50 และโรคพืชระบาดร้อยละ 25.00 โดยความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 87.50 ประกันราคาผลผลิตร้อยละ 75.00 และประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 62.50 สำหรับทัศนคติของเกษตรกรทั้งหมดไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวเจ้า โดยมีแนวทางการเพิ่มผลผลิตข้าวเจ้าให้มีปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้นโดยการเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 66.67 และลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 11.11 และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้าทั้งหมดไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรเนื่องจากเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 77.78 หารายได้ร้อยละ 22.22 มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 22.22 และสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่นร้อยละ 22.22 เป็นต้น

2.3) มีเนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 6.50 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 1,021.54 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 7,722.84 บาทต่อไร่ โดยปัจจัยการผลิตข้าวเจ้าเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ สำหรับปริมาณวัสดุทางการเกษตรที่ใช้ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ 10.49 กิโลกรัม ปุ๋ยเคมี 42.94 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด 11.54 กิโลกรัม และปุ๋ยคอก 20.51 กิโลกรัม วัสดุปรับปรุงดิน 3.21 กิโลกรัม สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.02 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ 0.15 ลิตร ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.77 กิโลกรัม น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.87 ลิตร แรงงานคน 0.13 วันทำงาน และแรงงานเครื่องจักร 5.95 ชั่วโมงทำงาน สำหรับต้นทุนการผลิตข้าวเจ้าเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร 4,457.04 บาท ต้นทุนคงที่ 1,230.75 บาท รวมต้นทุนทั้งหมด 5,687.79 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด 4,269.29 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,418.50 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,453.55 3,265.80 และ 2,035.05 บาท ตามลำดับ อนึ่งในการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินด้วยอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) เท่ากับ 1.36 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม เท่ากับ 5.57 บาท

ตารางที่ 5-3: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเจ้า ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
อายุเฉลี่ย (ปี)	58.11
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	77.78
ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง (7.67 ไร่/ครัวเรือน)	84.15
เอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดิน (7.67 ไร่/ครัวเรือน)	100.00
มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา	100.00
กู้ยืมเงินกู้ในระบบ	100.00
ปัญหาด้านเกษตร	
ราคาผลผลิตตกต่ำ	87.50
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	100.00
โรคระบาด	25.00
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตรจากภาครัฐ	
ประกันรายได้เกษตรกร	62.50
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	87.50
ประกันราคาผลผลิต	75.00
ทัศนคติของเกษตรกรไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกข้าว	100.00
แนวคิดการเพิ่มผลผลิตข้าว	
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	66.67
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	11.11
ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกการเกษตร	100.00
เนื่องจาก เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	77.78
ชราภาพ	22.22
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	22.22
สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมกับพืชชนิดอื่น	22.22

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5-4: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเจ้า ตามกลุ่มชุดดิน
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	กลุ่มชุดดินที่ 71
เนื้อที่ปลูก	ไร่/ครัวเรือน	6.50
เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่/ครัวเรือน	6.50
ปัจจัยการผลิต		
เมล็ดพันธุ์	กก./ไร่	10.49
ปุ๋ยเคมี	กก./ไร่	42.94
ปุ๋ยอินทรีย์		
ปุ๋ยชีวภาพ		
ชนิดเม็ด	กก./ไร่	11.54
ปุ๋ยคอก	กก./ไร่	20.51
วัสดุปรับปรุงดิน	กก./ไร่	3.21
สารเร่งการเจริญเติบโต		
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	0.02
สารป้องกันกำจัดวัชพืช		
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.15
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	0.77
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร/ไร่	2.87
แรงงานคน	วันทำงาน/ไร่	0.13
แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน/ไร่	5.95
ผลผลิต	กก./ไร่	1,021.54
มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	7,722.84
ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	5,687.79
ต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	4,457.04
ต้นทุนคงที่	บาท/ไร่	1,230.75
ต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	4,269.29
ต้นทุนไม่เป็นเงินสด	บาท/ไร่	1,418.50
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	3,453.55
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	3,265.80
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	2,035.05
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	-	1.36
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	บาท	5.57

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว (ตารางที่ 5-5 และตารางที่ 5-6)

3.1) มีอายุเฉลี่ย 60 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 71.01 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นที่ของตนเอง 3.59 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 77.51 และมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดิน 2.76 ไร่ต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 76.86 ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 86.36 มีการกักเงินในรอบปีที่ผ่านมา โดยเป็นการกักเงินในระบบทั้งหมด

3.2) ปัญหาด้านการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 72.31 ราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 66.15 และขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ร้อยละ 46.15 โดยความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 67.21 ประกันรายได้เกษตรกรร้อยละ 55.74 และประกันราคาผลผลิตร้อยละ 37.70 สำหรับทัศนคติของเกษตรกรร้อยละ 97.18 ไม่คิดเปลี่ยนแปลงในการปลูกข้าวเหนียว

โดยมีแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตข้าวเหนียว ให้มีปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้นโดยการเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ร้อยละ 63.38 และลงทุนจัดหาแหล่งน้ำร้อยละ 26.76 และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวร้อยละ 94.37 ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เนื่องจากเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 52.24 ชราภาพร้อยละ 46.27 มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองร้อยละ 11.94 และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 8.96 เป็นต้น

3.3) มีเนื้อที่ปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย ระหว่างช่วง 2.00 ถึง 10.50 ไร่ต่อครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย ระหว่างช่วง 309.52 ถึง 837.50 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต ระหว่างช่วง 2,315.21 ถึง 6,264.50 บาทต่อไร่ โดยปัจจัยการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ สำหรับปริมาณวัสดุทางการเกษตรที่ใช้ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ระหว่างช่วง 16.15 ถึง 25.33 กิโลกรัม พันธุ์พืชปุ๋ยสด 0.63 กิโลกรัม ปุ๋ยเคมี ระหว่างช่วง 17.70 ถึง 60.00 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด ระหว่างช่วง 1.00 ถึง 10.42 กิโลกรัม ปุ๋ยคอก ระหว่างช่วง 6.67 ถึง 30.77 กิโลกรัม และปุ๋ยหมัก ระหว่างช่วง 0.21 ถึง 1.72 กิโลกรัม ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ระหว่างช่วง 4.17 ถึง 11.76 กิโลกรัม สารเร่งการเจริญเติบโตชนิดน้ำ ระหว่างช่วง 0.02 ถึง 0.15 ลิตร ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดวัชพืชชนิดน้ำ ระหว่างช่วง 0.13 ถึง 0.38 ลิตร ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด ระหว่างช่วง 0.04 ถึง 0.33 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ชนิดผงและหรือชนิดเม็ด 0.15 กิโลกรัม สารป้องกันกำจัดโรคพืชชนิดน้ำ 0.08 ลิตร น้ำมันเชื้อเพลิง และหล่อลื่น ระหว่างช่วง 0.80 ถึง 5.38 ลิตร แรงงานคน ระหว่างช่วง 0.01 ถึง 1.24 วันทำงาน และแรงงาน เครื่องจักร ระหว่างช่วง 4.30 ถึง 7.76 ชั่วโมงทำงาน สำหรับต้นทุนการผลิตข้าวเหนียวเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปร ระหว่างช่วง 2,759.23 ถึง 3,594.91 บาท ต้นทุนคงที่ ระหว่างช่วง 937.26 ถึง 1,110.17 บาท รวมต้นทุนทั้งหมด ระหว่างช่วง 3,788.78 ถึง 4,680.37 บาท แยกเป็นต้นทุนเงินสด ระหว่างช่วง 1,642.78 ถึง 3,301.84 บาท และต้นทุนไม่เป็นเงินสด ระหว่างช่วง 1,230.33 ถึง 2,325.53 บาท เมื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุน พบว่าเกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด ระหว่างช่วง 170.74 ถึง 3,928.21 1,491.94 ถึง 2,705.62 และ 449.62 ถึง 1,602.68 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด ขาดทุน 185.15 ระหว่างช่วง 232.16 ถึง 536.85 และ ระหว่างช่วง 1,236.86 ถึง 1,567.40 บาท อนึ่งในการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงิน ด้วยอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 1.10 ถึง 1.34 แสดงให้เห็นว่าคุ้มค่ากับการลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม ระหว่างช่วง 5.57 ถึง 6.79 บาท นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ระหว่างช่วง 0.60 ถึง 0.70 แสดงให้เห็นว่าไม่ควรลงทุน และมีต้นทุนต่อกิโลกรัม ระหว่างช่วง 10.63 ถึง 12.54 บาท ซึ่งสูงกว่าราคาขายผลผลิต

ตารางที่ 5-5: สรุปข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	ร้อยละ
อายุเฉลี่ย (ปี)	60.46
จบการศึกษาระดับประถมศึกษา	71.01
ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง (3.59 ไร่/ครัวเรือน)	77.51
เอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดิน (2.76 ไร่/ครัวเรือน)	76.86
มีการกู้ยืมเงินในรอบปีที่ผ่านมา	86.36
กู้ยืมเงินกู้ในระบบ	100.00
ปัญหาด้านเกษตร	
ราคาผลผลิตตกต่ำ	66.15
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	72.31
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	46.15
ความต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตรจากภาครัฐ	
ประกันรายได้เกษตรกร	55.74
จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี ราคาต่ำกว่าท้องตลาด	67.21
ประกันราคาผลผลิต	37.70
ทัศนคติของเกษตรกรไม่คิดเปลี่ยนแปลงการปลูกข้าว	97.18
แนวคิดการเพิ่มผลผลิตข้าว	
เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.38
ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำ	26.76
ไม่คิดเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกการเกษตร	94.37
เนื่องจาก เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	52.24
ชราภาพ	46.27
มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง	11.94
ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	8.96

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5-6: สรุปภาวะการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวเหนียว ตามกลุ่มชุดดิน
ปีการเพาะปลูก 2564/65

รายการ	หน่วย	กลุ่มชุดดินที่					
		5	5I	6I	7	7I	15
เนื้อที่ปลูก	ไร่/ครัวเรือน	6.25	2.00	3.43	4.46	2.83	4.80
เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่/ครัวเรือน	6.25	2.00	3.43	4.46	2.83	4.80
ปัจจัยการผลิต							
เมล็ดพันธุ์	กก./ไร่	21.20	22.50	22.71	19.17	17.06	16.15
พันธุ์พืชปุ๋ยสด	กก./ไร่	-	-	-	-	-	0.63
ปุ๋ยเคมี	กก./ไร่	34.50	33.32	31.25	48.79	22.05	17.70
ปุ๋ยอินทรีย์							
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก./ไร่	1.00	8.33	10.42	4.31	4.41	10.42
ปุ๋ยคอก	กก./ไร่	-	-	-	28.91	15.29	18.75
ปุ๋ยหมัก	กก./ไร่	-	-	-	1.72	-	0.21
ปุ๋ยอินทรีย์เคมี	กก./ไร่	-	4.17	-	-	11.76	-
สารเร่งการเจริญเติบโต							
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	-	-	-	-	0.15	0.02
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	-	-	-	0.01	-
สารป้องกันกำจัดวัชพืช							
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.16	0.21	0.31	0.32	0.24	0.31
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	-	0.08	-	0.09	0.04
สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช							
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	-	-	-	0.15	-
สารป้องกันกำจัดโรคพืช							
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	-	0.08	-	-	-	-
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร/ไร่	3.77	5.38	3.00	3.47	4.76	2.82
แรงงานคน	วันทำงาน/ไร่	0.11	1.24	0.44	0.87	0.19	0.76
แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน/ไร่	4.38	7.76	4.77	4.67	6.99	4.30
ผลผลิต	กก./ไร่	594.00	837.50	725.00	655.00	829.41	571.88
มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	4,443.12	6,264.50	5,423.00	4,899.40	6,203.99	4,277.66
ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	3,869.40	4,661.82	4,297.97	4,449.78	4,680.37	3,788.78
ต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	2,759.23	3,560.77	3,197.64	3,404.44	3,498.37	2,785.72
ต้นทุนคงที่	บาท/ไร่	1,110.17	1,101.05	1,100.33	1,045.34	1,182.00	1,003.06
ต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	1,642.78	2,336.29	2,513.85	2,620.94	2,498.05	2,108.60
ต้นทุนไม่เป็นเงินสด	บาท/ไร่	2,226.62	2,325.53	1,784.12	1,828.84	2,182.32	1,680.18
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,800.34	3,928.21	2,909.15	2,278.46	3,705.94	2,169.06
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	1,683.89	2,703.73	2,225.36	1,494.96	2,705.62	1,491.94
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	573.72	1,602.68	1,125.03	449.62	1,523.62	488.88
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	-	1.15	1.34	1.26	1.10	1.33	1.13
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	บาท	6.51	5.57	5.93	6.79	5.64	6.63

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่สำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5-6: (ต่อ)

รายการ	หน่วย	กลุ่มชุดดินที่				
		15I	28B	31B	35B	35gm
เนื้อที่ปลูก	ไร่/คร้วเรือน	2.67	5.20	10.50	4.33	5.00
เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ไร่/คร้วเรือน	2.67	5.20	10.50	4.33	5.00
ปัจจัยการผลิต						
เมล็ดพันธุ์	กก./ไร่	20.00	18.77	17.62	22.31	25.33
ปุ๋ยเคมี	กก./ไร่	40.62	27.88	33.93	44.23	60.00
ปุ๋ยอินทรีย์						
ปุ๋ยชีวภาพชนิดเม็ด	กก./ไร่	-	-	1.19	7.69	-
ปุ๋ยคอก	กก./ไร่	-	-	-	30.77	6.67
สารเร่งการเจริญเติบโต						
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.13	-	-	-	0.13
สารป้องกันกำจัดวัชพืช						
ชนิดน้ำ	ลิตร/ไร่	0.38	0.15	0.29	0.31	0.13
ชนิดผง/เม็ด	กก./ไร่	-	0.12	-	-	0.33
น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร/ไร่	3.63	2.44	3.19	3.38	0.80
แรงงานคน	วันทำงาน/ไร่	0.09	1.00	0.01	0.05	0.12
แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน/ไร่	6.53	4.43	4.43	6.23	4.60
ผลผลิต	กก./ไร่	662.50	365.38	309.52	400.00	416.67
มูลค่าผลผลิต	บาท/ไร่	4,955.50	2,733.04	2,315.21	2,992.00	3,116.69
ต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	4,189.96	3,969.90	3,882.61	4,251.17	4,532.17
ต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	3,238.68	2,973.33	2,852.06	3,224.16	3,594.91
ต้นทุนคงที่	บาท/ไร่	951.28	996.57	1,030.55	1,027.01	937.26
ต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,774.02	2,530.05	2,144.47	2,766.75	3,301.84
ต้นทุนไม่เป็นเงินสด	บาท/ไร่	1,415.94	1,439.85	1,738.14	1,484.42	1,230.33
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสด	บาท/ไร่	2,181.48	202.99	170.74	225.25	-185.15
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร	บาท/ไร่	1,716.82	-240.29	-536.85	-232.16	-478.22
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	บาท/ไร่	765.54	-1,236.86	-1,567.40	-1,259.17	-1,415.48
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio)	-	1.18	0.69	0.60	0.70	0.69
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	บาท	6.32	10.87	12.54	10.63	10.88

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่สำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ทางด้านการผลิต

จากการศึกษาปัญหาอันดับแรกของเกษตรกรคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง จึงควรมีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำและหรือส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรแปลงใหญ่

2) ทางด้านการตลาดและราคา

จากการศึกษาเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในลักษณะแบบอิสระ และมีปัญหาอันดับแรกคือ ราคาผลผลิตตกต่ำ จึงควรมีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำและหรือส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบเกษตรพันธสัญญา

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2548. **มหัศจรรย์...พันธุ์ดิน กลุ่มชุดดินสำหรับ การปลูกพืชเศรษฐกิจประเทศไทย**. สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, กรุงเทพมหานคร.
- เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2564. **ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดพะเยา**.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. **อัตราดอกเบี้ยเงินกู้**. แหล่งที่มา: http://www.baac.or.th/content-rate.php?content_group=9&content_group_sub=1, สืบค้น 5 กรกฎาคม 2565.
- วิริยะ คล้ายแดง. 2561 **เกษตรแปลงใหญ่**. กรุงเทพฯ กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ. แหล่งที่มา: https://www.parliament.go.th>ewt_dl_link, สืบค้น 16 กันยายน 2565
- ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. 2557. **คํานิยามข้อมูลสถิติการเกษตร**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สมศักดิ์ เพียบพร้อม. 2531 **การจัดการฟาร์มประยุกต์**. กรุงเทพฯ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากร ทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2565. **สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี

ตารางภาคผนวก ก1: รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี
จำแนกตามชนิดข้าวและตามกลุ่มชุดดิน จำนวน 172 ตัวอย่าง

ข้าวหอมมะลิ ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 5, 5I, 6I, 7, 7I, 15, 15I, 35B และกลุ่มชุดดินที่ 35gm				
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
3	จำปาหวาย	จำปาหวาย	เมือง	พะเยา
4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง	พะเยา
4	บัว	บ้านตุ่น	เมือง	พะเยา
6	สันหนองควาย	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
7	สันต้นหวี	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
10	สันหมื่นแก้ว	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
3	ป่าแฝกเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
4	ป่าเหนือดอย	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
5	ป่าแฝกใต้	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
7	ดงบุญนา	บ้านเหล่า	แม่ใจ	พะเยา
8	สันกำแพง	บ้านเหล่า	แม่ใจ	พะเยา
8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้	พะเยา
3	ภูกามยาว	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
4	ห้วยลาน	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
15	ห้วยต้นตุ่ม	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
2	ค่ากลาง	ป่าซาง	ดอกคำใต้	พะเยา
9	ศรีเมืองมูล	ป่าซาง	ดอกคำใต้	พะเยา
5	ห้วยโป่ง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
6	กองแล	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
7	ดอกเข็ม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
8	ดงสุวรรณ	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
9	ดงครก	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
11	สันติธรรม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
13	ค้ำหังส์	จุน	จุน	พะเยา
3	ร่องย้าง	ล่อ	จุน	พะเยา
1	ศรีจอมแจ้ง	หงษ์หิน	จุน	พะเยา
10	สักทอง	หงษ์หิน	จุน	พะเยา
3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุซิงแกง	จุน	พะเยา
4	พระธาตุซิงแกงล่าง	พระธาตุซิงแกง	จุน	พะเยา
9	หนองแม่	ทุ่งรวงทอง	จุน	พะเยา
11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่า	จุน	พะเยา
10	ปางมดแดง	อ่างทอง	เชียงคำ	พะเยา
20	ร่องสำน	ร่มเย็น	เชียงคำ	พะเยา
6,9	ป่าดึ่งงาม	ศรีดอนชัย	เทิง	พะเยา
3	ร่องเชียงแรง	เชียงแรง	ภูซาง	พะเยา

ตารางภาคผนวก ก1: (ต่อ)

ข้าวเจ้า ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 7				
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
5	ป่าแฝกใต้	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
9	ป่าแฝกกลางเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
3	ร่องย่าง	ล่อ	จุน	พะเยา
ข้าวเหนียว ประกอบด้วย กลุ่มชุดดินที่ 5, 5I, 6I, 7, 7I, 15, 15I, 28B, 31B, 35B และกลุ่มชุดดินที่ 35gm				
หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
3	จำป่าหวาย	จำป่าหวาย	เมือง	พะเยา
4	ใหม่หลวง	บ้านใหม่	เมือง	พะเยา
4	บัว	บ้านตุ่น	เมือง	พะเยา
6	สันหนองควาย	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
7	สันตันหวีต	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
10	สันหมื่นแก้ว	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
11	ห้วยบง	แม่ปืม	เมือง	พะเยา
2	ป่าแฝกกลาง	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
4	ป่าแฝกเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
9	ป่าแฝกกลางเหนือ	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
11	ป่าแฝกสามัคคี	ป่าแฝก	แม่ใจ	พะเยา
7	ดงบุญนาค	บ้านเหล่า	แม่ใจ	พะเยา
8	สันกำแพง	บ้านเหล่า	แม่ใจ	พะเยา
7	แม่จั่วใต้	แม่สุก	แม่ใจ	พะเยา
8	สันป่าหนาด	ดอกคำใต้	ดอกคำใต้	พะเยา
4	ห้วยลาน	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
6	ห้วยตันตัมใต้	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
15	ห้วยตันตัม	ห้วยลาน	ดอกคำใต้	พะเยา
2	ค่ากลาง	ป่าซาง	ดอกคำใต้	พะเยา
9	ศรีเมืองมูล	ป่าซาง	ดอกคำใต้	พะเยา
3	ดง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
4	ดงใหม่	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
5	ห้วยโป่ง	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
6	กองแล	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
7	ดอกเข็ม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
8	ดงสุวรรณ	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
9	ดงครก	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
11	สันติธรรม	ดงสุวรรณ	ดอกคำใต้	พะเยา
13	ค่างหงษ์	จุน	จุน	พะเยา
3	ร่องย่าง	ล่อ	จุน	พะเยา
3	ธาตุสันติธรรม	พระธาตุช้างแกง	จุน	พะเยา
4	พระธาตุช้างแกงล่าง	พระธาตุช้างแกง	จุน	พะเยา
11	ห้วยแก้วพัฒนา	ห้วยข้าวก่ำ	จุน	พะเยา
10	ปางมดแดง	อ่าทอง	เชียงคำ	พะเยา
3	ร่องเชียงแรง	เชียงแรง	ภูซาง	พะเยา
4	ทุ่งกล้วย	ทุ่งกล้วย	ภูซาง	พะเยา

ภาคผนวก ข

การใช้แรงงานในการผลิตข้าวนาปี

ตารางภาคผนวก ข1: การใช้แรงงานคนในการผลิตข้าวนาปี จำแนกตามชนิดข้าวและตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: วันทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวหอมมะลิ											
	กลุ่มชุดดินที่											
	5			5I			6I			7		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	0.01	-	0.01	-	-	-	0.01	-	0.01	0.01	-	0.01
การเตรียมดิน	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	-	0.02	-	0.02
การปลูก	0.04	-	0.04	-	-	-	0.04	0.23	0.27	0.03	0.07	0.10
การดูแลรักษา	0.02	0.01	0.03	-	-	-	0.07	-	0.07	0.03	-	0.03
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.05	0.05
รวม	0.08	0.01	0.09	-	-	-	0.12	0.23	0.35	0.09	0.12	0.21

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข1: (ต่อ)

หน่วย: วันทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวหอมมะลิ											
	กลุ่มชุดดินที่											
	7I			15			15I			35B		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การเตรียมดิน	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การปลูก	-	-	-	0.02	0.17	0.19	0.01	-	0.01	0.03	-	0.03
การดูแลรักษา	0.05	-	0.05	0.03	-	0.03	0.03	-	0.03	0.06	-	0.06
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	0.01	0.02	0.03	-	-	-	-	-	-
รวม	0.07	-	0.07	0.06	0.19	0.25	0.04	-	0.04	0.09	-	0.09

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข1: (ต่อ)

หน่วย: วันทำงาน/ไร่						
กิจกรรม	ข้าวหอมมะลิ			ข้าวเจ้า		
	กลุ่มชุดดินที่			กลุ่มชุดดินที่		
	35gm			7I		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	-	-	-	-	-	-
การเตรียมดิน	-	0.01	0.01	0.03	-	0.03
การปลูก	-	-	-	-	-	-
การดูแลรักษา	0.08	0.03	0.11	0.10	-	0.10
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	-	-	-
รวม	0.08	0.04	0.12	0.13	-	0.13

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข1: (ต่อ)

หน่วย: วันทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวนี้นิว											
	กลุ่มชุดดินที่											
	5			5I			6I			7		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	-	-	-	0.01	-	0.01	0.01	-	0.01	0.02	-	0.02
การเตรียมดิน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.03	-	0.03
การปลูก	0.07	0.01	0.08	0.01	0.67	0.68	0.07	0.29	0.36	0.19	0.30	0.49
การดูแลรักษา	0.03	-	0.03	0.09	-	0.09	0.07	-	0.07	0.02	0.01	0.03
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	0.46	-	0.46	-	-	-	0.10	0.20	0.30
รวม	0.10	0.01	0.11	0.57	0.67	1.24	0.15	0.29	0.44	0.36	0.51	0.87

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข1: (ต่อ)

หน่วย: วันทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวเหนียว											
	กลุ่มชุดดินที่											
	7I			15			15I			28B		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	0.01	-	0.01	0.01	-	0.01	-	-	-	0.01	-	0.01
การเตรียมดิน	-	-	-	0.01	-	0.01	-	-	-	-	-	-
การปลูก	-	-	-	0.03	0.44	0.47	0.03	-	0.03	0.11	0.14	0.25
การดูแลรักษา	0.18	-	0.18	0.06	-	0.06	0.06	-	0.06	0.04	-	0.04
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	0.04	0.17	0.21	-	-	-	0.15	0.55	0.70
รวม	0.19	-	0.19	0.15	0.61	0.76	0.09	-	0.09	0.31	0.69	1.00

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข1: (ต่อ)

หน่วย: วันทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวเหนียว								
	กลุ่มชุดดินที่								
	31B			35B			35gm		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การเตรียมดิน	-	-	-	0.02	-	0.02	-	0.02	0.02
การปลูก	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การดูแลรักษา	0.01	-	0.01	0.03	-	0.03	0.05	0.05	0.10
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	0.01	-	0.01	0.05	-	0.05	0.05	0.07	0.12

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: การใช้แรงงานเครื่องจักรในการผลิตข้าวนาปี จำแนกตามชนิดข้าวและตามกลุ่มชุดดิน ปีการเพาะปลูก 2564/65

หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวหอมมะลิ											
	กลุ่มชุดดินที่											
	5			5I			6I			7		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	0.83	0.40	1.23	0.97	0.32	1.29	1.62	0.38	2.00	0.44	1.04	1.48
การปลูก	0.26	0.05	0.31	0.50	-	0.50	0.08	0.13	0.21	0.19	0.10	0.29
การดูแลรักษา	1.49	0.21	1.70	3.31	-	3.31	2.10	0.36	2.46	1.94	0.30	2.24
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.34	0.34	-	0.39	0.39	-	0.53	0.53	0.01	0.45	0.46
รวม	2.58	1.00	3.58	4.78	0.71	5.49	3.80	1.40	5.20	2.58	1.89	4.47

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: (ต่อ)

หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวหอมมะลิ											
	กลุ่มชุดดินที่											
	7I			15			15I			35B		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	-	1.26	1.26	0.37	0.88	1.25	-	1.46	1.46	0.49	0.86	1.35
การปลูก	0.21	0.22	0.43	0.20	0.08	0.28	0.26	0.03	0.29	0.09	0.09	0.18
การดูแลรักษา	5.47	0.14	5.61	1.47	0.24	1.71	2.46	0.74	3.20	2.24	0.20	2.44
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.50	0.50	0.01	0.39	0.40	-	0.49	0.49	-	0.33	0.33
รวม	5.68	2.12	7.80	2.05	1.59	3.64	2.72	2.72	5.44	2.82	1.48	4.30

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: (ต่อ)

กิจกรรม	หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่					
	ข้าวหอมมะลิ			ข้าวเจ้า		
	กลุ่มชุดดินที่			กลุ่มชุดดินที่		
	35gm			7I		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	-	1.45	1.45	0.30	1.46	1.76
การปลูก	-	0.33	0.33	-	0.72	0.72
การดูแลรักษา	0.78	0.61	1.39	2.75	0.31	3.06
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.62	0.62	-	0.41	0.41
รวม	0.78	3.01	3.79	3.05	2.90	5.95

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: (ต่อ)

หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวนี้นิว											
	กลุ่มชุดดินที่											
	5			5I			6I			7		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	0.82	0.58	1.40	1.08	0.66	1.74	0.46	1.12	1.58	0.57	0.81	1.38
การปลูก	0.20	0.04	0.24	0.29	0.08	0.37	0.13	0.08	0.21	0.22	0.07	0.29
การดูแลรักษา	1.36	0.92	2.28	4.33	0.16	4.49	1.99	0.33	2.32	2.30	0.15	2.45
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.46	0.46	-	1.16	1.16	-	0.66	0.66	-	0.55	0.55
รวม	2.38	2.00	4.38	5.70	2.06	7.76	2.58	2.19	4.77	3.09	1.58	4.67

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: (ต่อ)

หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวนี้นียว											
	กลุ่มชุดดินที่											
	7I			15			15I			28B		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	0.59	1.06	1.65	0.46	1.15	1.61	0.25	1.76	2.01	0.42	1.46	1.88
การปลูก	0.29	0.35	0.64	0.15	0.12	0.27	0.38	-	0.38	0.27	0.04	0.31
การดูแลรักษา	3.29	0.59	3.88	1.58	0.19	1.77	2.88	0.38	3.26	1.77	0.12	1.89
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.82	0.82	-	0.65	0.65	-	0.88	0.88	-	0.35	0.35
รวม	4.17	2.82	6.99	2.19	2.11	4.30	3.51	3.02	6.53	2.46	1.97	4.43

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางภาคผนวก ข2: (ต่อ)

หน่วย: ชั่วโมงทำงาน/ไร่

กิจกรรม	ข้าวเหนียว								
	กลุ่มชุดดินที่								
	31B			35B			35gm		
	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม	ตนเอง	จ้าง	รวม
การเตรียมดิน	0.86	0.88	1.74	-	1.54	1.54	-	1.60	1.60
การปลูก	0.19	0.10	0.29	0.46	-	0.46	0.13	0.27	0.40
การดูแลรักษา	1.40	0.62	2.02	3.69	-	3.69	1.07	0.80	1.87
การเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว	-	0.38	0.38	-	0.54	0.54	-	0.73	0.73
รวม	2.45	1.98	4.43	4.15	2.08	6.23	1.20	3.40	4.60

ที่มา: จากการสำรวจ (2565) กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก ค

ลักษณะของกลุ่มชุดดินที่สำรวจจำนวน 7 กลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ 5

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว เนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงตลอดชั้นดิน มักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีส ปะปนอยู่ และในชั้นดินล่างลึก ๆ อาจพบก้อนปูน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5 แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปน จะมีปฏิกริยาเป็นกลางหรือด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 7.0-8.0

กลุ่มชุดดินที่ 6

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงตลอดชั้นดิน บางแห่งมีศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำหรือค่อนข้างต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5

กลุ่มชุดดินที่ 7

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาแก่ ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน สีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-7.0

กลุ่มชุดดินที่ 15

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกมากที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วหรือเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทา ดินล่างสีน้ำตาลหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาลปนเหลืองตลอดชั้นดิน ในดินชั้นล่างมักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็ก และแมงกานีส ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-7.5

กลุ่มชุดดินที่ 28

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ หรือเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือเกิดจากการสลายตัวแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากหินต้นกำเนิด พวกหินบะซอลต์ หรือหินแอนดีไซต์ พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่อยู่ใกล้กับเขาหินปูน หรือหินภูเขาไฟ มีสภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินเหนียวจัด หน้าดินแตกกระแหว่งเป็นร่องลึกในฤดูแล้ง และมีรอยอุ้มน้ำในดิน สีดินเป็นสีดำ สีเทาเข้ม หรือสีน้ำตาล อาจพบจุดประสีน้ำตาลหรือสีแดงปนน้ำตาลปริมาณเล็กน้อยในดินชั้นบน ส่วนชั้นดินล่างอาจพบชั้นปูนมาร์ล ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง ปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่จะเป็นกลางถึงเป็นด่างจัด มีค่าความเป็นกรดต่างประมาณ 7.0-8.5

กลุ่มชุดดินที่ 31

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อละเอียด หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเป็นเนินเขา เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-7.0

กลุ่มชุดดินที่ 35

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขา หรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาของดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 4.5-5.5

กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.ddd.go.th Callcenter 1760